

**KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA STAREGO ORAZ CZĘŚCI
NOWEGO KANAŁU BYDGOSKIEGO**

ZAMAWIAJĄCY:	MIASTO BYDGOSZCZ ul. Jezuicka 1, Bydgoszcz
LOKALIZACJA:	Tereny przy Starym i Części Nowego Kanału Bydgoskiego – wykaz działek wg opisu zamówienia

ZESPÓŁ PROJEKTOWY:	mgr inż. arch. Janusz Pulikowski mgr inż. arch. Jakub Pulikowski dr Elżbieta Szopińska, dendrolog, arch. kraj. mgr inż. arch. Zuzanna Kaczmarek inż. Łukasz Wedler, arch. kraj.
--------------------	--

SPIS TREŚCI

- 1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZIELENI ISTNIEJĄCEJ**
- 2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZIELENI Z UWZGLĘDNIENIEM PODZIAŁU NA JEDNOSTKI PRZESTRZENNE (STAN AKTUALNY I ZALECENIA)**
- 3. PODZIAŁ NA STREFY – ZAŁOŻENIA I ROZWIĄZANIA KONCEPCYJNE**
- 4. ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE / WYTYCZNE DO PROJEKTÓW SZCZEGÓŁOWYCH W ZAKRESIE ZIELENI**
- 5. ZAŁOŻENIA W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY ROWEROWEJ**
- 6. CZĘŚĆ RYSUNKOWA**
- 7. WIZUALIZACJE**

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ISTNIEJĄCEJ ZIELENI

- Tereny zieleni otaczające Kanał Bydgoski cechuje wyraźny podział na trzy kategorie przestrzenne:
 - 1) pasmowy układ zieleni wysokiej i niskiej w formie wąskich bądź szerokich pasm roślinności drzewiastej (fragment północno-wschodni tzw. Bulwar Sebastiana Malinowskiego, fragment południowo-wschodni – strefa wejściowa do parku od strony ulicy Wrocławskiej (integralna część historycznego parku); tereny zieleni po stronie południowej Nowego Kanału Bydgoskiego – wzdłuż ulicy Spacerowej; tereny zieleni po stronie północnej – wzdłuż ulicy Mińskiej (na fragmencie zachodnim)
 - 2) powierzchniowy układ zieleni w formie kompleksów drzewostanów z nielicznymi strefami niskiej roślinności zielnej (park miejski, historyczny, pomiędzy Starym Kanałem Bydgoskim a ul. Nakielską i park miejski od strony północnej Kanału – pomiędzy Nowym Kanałem Bydgoskim a ul. Mińską);
 - 3) powierzchniowy układ zieleni w formie otwartych przestrzeni z dominującą płaszczyzną niskiej roślinności zielnej (kompleks obszarów położony po stronie północnej Kanału Bydgoskiego, pomiędzy Bulwarem Sebastiana Malinowskiego a nasypem torów kolejowych).
- W kompozycji przestrzennej zieleni wysokiej, charakterystyczne dla tego założeń towarzyszących ciekom liniowe układy drzew, występujące w bezpośrednim sąsiedztwie Kanału Bydgoskiego w formie szpalerów, bądź alei dwu-, trój- lub czterorzędowych (np. strefa wejściowa do Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim od ul. Wrocławskiej); nieliczne fragmenty liniowych układów drzew na granicy parku wzdłuż ulicy Nakielskiej.
- W kompozycji przestrzennej zieleni dominujące swobodne, nieregularne układy roślinności drzewiastej z widocznymi cechami zieleni planowej (świadomie kształtowanej przez człowieka), jak i spontanicznej, pojawiającej się na skutek rozsiewania gatunków występujących w danym obszarze (szczególnie w części zachodniej nad Nowym Kanałem Bydgoskim).
- Struktura warstwowa kompleksów zieleni wysokiej zróżnicowana na fragmentach (np. w otoczeniu zagłębień terenowych, cieków – strumień Bożenka, stref wejściowych, na wałach w części zachodniej terenu); czytelne i charakterystyczne drzewostany o dominującej warstwie wysokich drzew z nielicznymi formami krzewów.
- W składzie gatunkowym dominują rodzime gatunki drzew, wśród historycznych m.in.: *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Acer campestre* (pojedyncze okazy), *Alnus glutinosa* i *Alnus incana* (pojedyncze okazy), *Carpinus betulus* (pojedyncze okazy), *Fagus sylvatica*, *Fraxinus excelsior*, *Populus alba*, *Populus tremula*, *Populus nigra*, *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*, *Ulmus laevis*, *Ulmus glabra* (pojedyncze okazy), *Quercus robur*, często o wymiarach pomnikowych; z grupy nagozalążkowych *Pinus sylvestris* (wyróżnik kompozycji przestrzennej); wśród gatunków obcego pochodzenia okazałe *Acer saccharinum* (o wymiarach pomnikowych), *Aesculus hippocastanum*, *Populus euroamericana*, *Robinia pseudacacia* (o inwazyjnym charakterze), *Tilia euchlora*.
- W składzie gatunkowym warstwy krzewów, często w formie pojedynczych okazów lub niewielkich grup rodzime gatunki tj. *Cornus sanguinea*, *Corylus avellana*, *Euonymus europaeus*, *Rhamnus cathartica*, (wyróżniające się, niezwykle okazałe i w dobrej kondycji zdrowotnej - głównie na skarpach nad kanałem), *Rosa canina*, *Sambucus nigra*, ponadto pojedynczo obce i ozdobne gatunki stosowane w historycznych parkach: *Acer tataricum*, *Philadelphus coronarius*, *Syringa vulgaris* (o inwazyjnym charakterze), wśród młodych krzewów licznie gatunki z rodzaju: *Rosa*, *Spiraea*, *Symphoricarpos* (o inwazyjnym charakterze), z grupy nagozalążkowych *Juniperus*, *Taxus* (bez związku z charakterem zieleni i warunkami siedliskowymi).
- W strukturze wiekowej widoczne zróżnicowanie, wskazujące na różne etapy rozwoju terenów zieleni (szczególnie w przypadku Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim, gdzie widoczny jest duży udział historycznych okazów drzew).
- Widoczne odtwarzanie istniejących historycznych, liniowych układów zieleni.
- W kompozycji przestrzennej terenów zieleni brak czytelnych i wyróżniających się stref wejściowych (tzw. strefy reprezentacyjne), szczególnie w obszarze parków; brak form ozdobnych krzewów

charakterystycznych dla historycznych założeń zieleni na terenie Parku nad Kanałem Bydgoskim i Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim.

- Niewłaściwe proporcje elementów zieleni w strukturze warstwowej.
- Do dyskusji:
- realizowane nad Kanałem Bydgoskim w części południowej (od strony zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej) układy liniowe oparte o zróżnicowany skład gatunkowy w formie powtórzeń obejmujących 3 okazy drzew danego gatunku oraz dobór gatunków (brak nawiązania do charakteru zieleni historycznej i naturalnej regionu;
- realizowane układy regularne (liniowe) krzewów bez związku z pierwotnym charakterem zieleni historycznej.
- Koncepcja przewiduje nasadzenia drzew wzdłuż ciągów komunikacyjnych w strefach 7e, 7d, 8e, 8d – nasadzenia wzdłuż Kanału Bydgoskiego w formie zielonych szpalerów drzew i skupisk (kęp) drzew podnoszących walory Kanału jako korytarze ekologicznego. Formacje zbudowane z gatunków rodzimych także pyłko i nektarodajnych.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ZIELENI Z UWZGLĘDNIENIEM PODZIAŁU NA JEDNOSTKI PRZESTRZENNE (STAN AKTUALNY I ZALECENIA)

[ZP 1]

Wprowadzenie

- **Tereny zieleni w otoczeniu ujścia Starego Kanału Bydgoskiego [Skwer]**
- Teren podzielony na trzy odrębne pod względem funkcjonalnym i przestrzennym części
- Część pierwsza o charakterze rekreacyjnym z placem zabaw położona od strony południowej kanału, [granice zachodnią wyznacza ul. Wrocławska, wschodnią zieleniec – miejsce przystankowe, południową ul. Nakielska, a północną Ujście Starego Kanału Bydgoskiego]
- Część druga o charakterze wypoczynkowym położona od strony północnej kanału [granice zachodnią wyznacza ul. Wrocławska, wschodnią zieleniec – miejsce przystankowe, południową ujście Starego Kanału Bydgoskiego, północną pas drogowy i kompleks zieleni cmentarza]
- Część trzecia łącząca część północną z południową w formie zieleńca; fragment kanału bydgoskiego który został zasypyany [u zbiegu ulic Nakielskiej i Grunwaldzkiej]

Część pierwsza

- Kompleks zieleni wysokiej po stronie południowej
- Czytelne płaszczyzny trawników intensywnie utrzymywanych
- W kompozycji przestrzennej zieleni czytelne grupy drzew (topoli), ponadto nieregularnie rozmieszczone pojedyncze okazy starych drzew; liczny udział młodych okazów drzew
- W otoczeniu placu zabaw osobliwa **lipa szerokolistna o płaczącym pokroju**
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Abies concolor*, *Acer platanoides*, *Pinus nigra*, *Populus simonii*, *Quercus palustris*, ***Tilia platyphyllos* (odm.)**, *Tilia cordata*, *Sorbus intermedia*, wśród krzewów: *Forsythia*, *Ribes*, *Rosa*
- Najstarsze okazy drzew z rodzaju *Populus*, *Tilia*, *Ulmus*
- **Zalecenia:** wprowadzenie zieleni izolacyjnej od strony ulicy Nakielskiej

Część druga

- Teren rekreacyjny o charakterystycznym mocno zróżnicowanym ukształtowaniu położony po stronie północnej
- W kompozycji przestrzennej terenu dominująca skarpa ziemna od strony północnej, w części centralnej ciek - ujście Kanału Bydgoskiego z betonową obudową
- W kompozycji zieleni dominujące formy okrywowe krzewów i bylin, punktowo na koronie skarpy ziemnej pojedyncze stare okazy drzew
- W składzie gatunkowym: *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, wśród roślin okrywowych: *Juniperus* sp., *Ribes* sp., ozdobne gatunki bylin
- Niepełna i nierównomierna okrywa roślinna skarp obniża wartość estetyczną kompozycji
- **Zalecenia:** przebudowa kompozycji zieleni; wprowadzenie jednolitych form roślinności okrywowej z uwzględnieniem na fragmentach skarp ziemnych w formie łąki kwietnej lub trawnika

Część trzecia

- Teren zieleni w formie zieleńca (u zbiegu ulic Nakielskiej i Grunwaldzkiej)
- W kompozycji przestrzennej dominująca płaszczyzna trawnika
- Pojedyncze okazy starych drzew w liniowym układzie na granicy terenu
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*
- **Zalecenia:** odtwarzanie składu gatunkowego drzew zgodnie z historycznym składem gatunkowym; wprowadzenie elementów zieleni ozdobnej (rośliny sezonowe) w celu nadania strefie cech reprezentacyjnych

[ZP 2]

Park nad Starym Kanałem Bydgoskim (Planty nad Starym Kanałem Bydgoskim)

[Park podzielony torami kolejowymi na dwie zasadnicze części: wschodnią [ZP2.1] i zachodnią [Z2.2]

[ZP 2.1]

Wprowadzenie

- **Park nad Starym Kanałem Bydgoskim – część wschodnia**
[nazwa na planie miasta Planty nad Starym Kanałem Bydgoskim]
- Kompleks zieleni wysokiej o wartościach historycznych
- Charakter leśny drzewostanu w dużej części obszaru
- Granice zachodnią wyznacza wał ziemny z torami kolejowymi, wschodnią – w części północnej ul. Wrocławskiej, w części południowej teren kortów tenisowych i otoczenie Kościoła, granicę południową ul. Nakielska, a północną Stary Kanał Bydgoski
- Główne strefy wejściowe do parku (od ul. Bronikowskiego, Nakielskiej i Wrocławskiej) bez czytelnych cech kompozycyjnych
- Wyraźne zróżnicowanie drzewostanów w kompozycji przestrzennej na terenie całego parku
- Wyróżniający się odrębny pod względem stylistycznym fragment północno-wschodni zieleni z dominującymi liniowymi układami drzew w otoczeniu Starego Kanału Bydgoskiego
- W ukształtowaniu terenu widoczne wyniesienie terenowe w bezpośrednim otoczeniu kanału (o zmiennej wysokości i kącie nachylenia skarp ziemnych), ponadto czytelne w przestrzeni pozostałości dawnego rowu (obecnie bez wody)
- Wyróżniający się o w centralnej części parku ciek (strumień Bożenka) o wysokich walorach przyrodniczych

Fragment zachodni - części wschodniej Parku

- Kompleks zieleni wysokiej (o charakterze parku leśnego)
- Czytelne elementy historycznej kompozycji zieleni
- Dominująca swobodna kompozycja zieleni, pozostałości liniowego układu drzew wzdłuż Starego Kanału Bydgoskiego
- Gęstość drzewostanu zmieniająca się w kierunku od ul. Nakielskiej do kanału (drzewostan bardziej zwarty, szczególnie w otoczeniu cieku Bożenka)
- Niewielkie otwarte przestrzenie nieregularnie rozmieszczone na terenie parku
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Acer platanoides*, *Alnus glutinosa*, *Betula pendula*, *Fraxinus excelsior*, *Larix decidua*, ***Pinus sylvestris***, *Pinus nigra*, *Populus alba*, *Populus tremula*, *Prunus avium*, *Prunus serotina*, *Quercus robur*, *Robinia pseudoacacia*, *Tilia cordata*, *Tilia euchlora*, ***Ulmus laevis***, wśród krzewów: *Cornus sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *Prunus domestica* subsp. *syriaca*, *Crataegus monogyna*
- Najstarsze okazy drzew: *Pinus sylvestris*, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, *Tilia platyphyllos*
- Charakterystyczne grupy *Pinus sylvestris* (od strony ulicy Nakielskiej) – prawdopodobnie pozostałości boru sosnowego
- **Zalecenia:** uczynienie stref wejściowych poprzez wprowadzenie roślinnych wyróżników (drzewa o docelowo dużych parametrach w odmianie); odtwarzanie składu gatunkowego drzew zgodnie z historycznym doбором roślin; wprowadzenie gatunków ozdobnych tylko w strefach rekreacji i strefach wejściowych; stosowanie krzewów o docelowo dużych parametrach

Fragment wschodni - części wschodniej Parku

- Kompleks zieleni wysokiej
- W centralnej części widoczny gęsty układ samosiewów młodych drzew i krzewów
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Acer platanoides*, ***Alnus glutinosa***, *Alnus incana*, *Betula pendula*, *Fraxinus excelsior*, *Juglans regia*, *Larix decidua*, ***Pinus sylvestris***, *Prunus avium*, *Prunus padus*, *Populus tremula*, *Quercus robur*, *Quercus rubra*, *Robinia pseudoacacia*, *Tilia platyphyllos*, *Tilia cordata*, *Ulmus laevis*, wśród krzewów: *Cornus sanguinea*, *Corylus avellana*, *Sambucus nigra*
- Cecha charakterystyczna – grupy *Pinus sylvestris* (fragment od strony ulicy Nakielskiej), w centralnej części *Alnus glutinosa* (pozostałości łąki olszowego)
- Odmienność charakter drzewostanu w części otaczającej korty tenisowe i plac zabaw, w składzie gatunkowym m.in.: *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, *Quercus robur* - soliter, *Tilia cordata*,

Alnus incana*, *Ulmus laevis, warstwa krzewów uboga (ozdobny charakter drzewostanu); silnie zdegradowane runo

- **Zalecenia:** zachowanie leśnego charakteru drzewostanu w części z dominującą olszą czarną; wprowadzenie w otoczeniu głównej ścieżki łączącej ul. Nakielską ze ścieżką wzdłuż kanału odmian gatunków rodzimych; utworzenie stref biocenotycznych z zakazem wprowadzania gatunków obcego pochodzenia (np. wzdłuż strumienia Bożenka); zastosowanie form ozdobnej zieleni (gatunków obcego pochodzenia – nieinwazyjnych) tylko w otoczeniu placu zabaw; zastosowanie gatunków charakterystycznych dla historycznych założeń parkowych; uczytnienie stref wejściowych poprzez wprowadzenie roślinnych wyróżników (drzewa o docelowo dużych parametrach w odmianie)

Fragment północny – części wschodniej Parku

- Pasma zieleni wysokiej
[obecnie integralna część Parku Nad Starym Kanałem]
- Na granicy strefy widoczne zagłębienie terenowe pozbawione wody
[dawny rów]
- Gęsty układ trzech ścieżek na niewielkiej powierzchni
- Zróżnicowane poziomy terenu i układ ścieżek
- Otwarcie widokowe na Kanał Bydgoski
- Charakterystyczne w kompozycji przestrzennej liniowe układy drzew z dobrze zachowanymi elementami pierwotnej (historycznej) kompozycji zieleni (szpalery lip – dominujące, oraz klonów)
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, *Fraxinus excelsior*, *Populus nigra* 'Italica', *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*, *Tilia x europea*, *Tilia euchlora*, ***Ulmus laevis***, wśród krzewów m.in.: *Spiraea*, *Syringa*, *Symphoricarpos*
- **Zalecenia:** zachowanie czytelnej kompozycji liniowych układów drzew z pojedynczymi, nieregularnie rozmieszczonymi grupami drzew (w pasach rozdziału) pomiędzy ścieżkami parkowymi; zachowanie jako dominującej warstwy wysokich drzew; zastosowanie form krzewiastych tylko w formie niewielkich grup o swobodnej kompozycji; weryfikacja składu gatunkowego form krzewiastych; zastosowanie odmian historycznych drzew w formie pojedynczych punktów, np. o barwnych liściach np. *Acer platanoides* 'Schwedlerii', lub zmienionym pokroju *Fagus sylvatica* 'Pendula', pełnych kwiatach *Aesculus hippocastanum* 'Baumannii'

[ZP 2.2]

Wprowadzenie

- **Park nad Starym Kanałem Bydgoskim – część zachodnia**
[nazwa na planie miasta Parkrun Bydgoszcz]
- Kompleks zieleni wysokiej o wartościach historycznych
[na historycznych planach integralna część obecnego Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim]
- Granice zachodnią wyznacza ul. Bronikowskiego, wschodnią wał ziemny z torami kolejowymi, południową ul. Nakielska, a północną Stary Kanał Bydgoski
- Strefy wejściowe od strony ul. Bronikowskiego bez wyraźnych cech kompozycyjnych
- W zakresie form zagospodarowania zieleni widoczne zróżnicowanie struktury przestrzennej i składu gatunkowego

Fragment południowo-zachodni w otoczeniu zabudowy od strony ul. Nakielskiej

- Kompleks zieleni wysokiej (pasmo zieleni wysokiej)
- Kompozycja przestrzenna zieleni: swobodna, nieregularna
- Struktura warstwowa zieleni z wyraźną dominacją warstwy wysokich drzew
- W składzie gatunkowym: *Acer platanoides*, *Betula pendula*, *Betula pubescens*, *Pinus sylvestris*, *Populus alba*, ***Populus tremula***, *Robinia pseudoacacia*
- Najstarsze okazy: *Populus tremula* o obwodzie ok. 100-140cm
- Niska wartość estetyczna, wysoka funkcjonalna (drzewostan pełni funkcję ekranu zieleni izolacyjnej od strony ulicy Nakielskiej)
- **Zalecenia:** uporządkowanie zieleni (np. ograniczenie samosiewów gatunków inwazyjnych); uczytnienie strefy wejściowej od strony ul. Bronikowskiego (wprowadzenie form zieleni o wysokich walorach estetycznych); utrzymanie zróżnicowanej struktury warstwowej

Fragment zachodni

- Kompleks zieleni wysokiej (park o charakterze leśnym)
- Kompozycja przestrzenna zieleni: swobodna, nieregularna; liniowe układy krzewów wzdłuż ulicy Nakielskiej (o nierównomiernym przebiegu i składzie)
- Struktura warstwowa zieleni z wyraźną dominacją warstwy wysokich drzew, warstwa podszytu słabo rozwinięta (krzewy głównie od strony ul. Nakielskiej)
- W składzie gatunkowym: *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Betula pendula*, ***Pinus sylvestris***, *Quercus robur*, *Robinia pseudoacacia*, *Sorbus aucuparia*, *Tilia cordata*, *Tilia x euchlora*, *Ulmus laevis*; wśród krzewów: *Forsythia x intermedia*, *Philadelphus coronarius*, *Sambucus nigra*, *Spiraea van houttei*
- Najstarsze okazy: *Ulmus laevis*, *Tilia cordata* (pojedyncze okazy), *Pinus sylvestris*, *Carpinus betulus*
- Cecha charakterystyczna zieleni: grupy *Pinus sylvestris*
- Pojedyncze suche okazy drzew
- Runo zdegradowane
- Zróżnicowane ukształtowanie terenu (charakterystyczne wyniesienie terenowe)
- **Zalecenia:** zastosowanie rodzimych gatunków roślin drzewiastych i zielnych; usunięcie suchych okazów drzew; dostosowanie gatunków roślin zielnych do warunków siedliskowych (bór sosnowy, las mieszany)

Fragment wschodni

- Otwarta przestrzeń z grupami drzew i krzewów na obrzeżach
- W składzie gatunkowym: *Acer platanoides*, *Robinia pseudoacacia*, od strony kanału *Populus alba*,
- Na całej długości widoczna linia napowietrzna
- Granicę terenu wyznacza nasyp kolejowy
- **Zalecenia:** zachowanie otwartej przestrzeni

Fragment północno-zachodni

- Kompleks zieleni wysokiej
- Kompozycja przestrzenna zieleni swobodna;
- Dominująca otwarta polana w centralnej części strefy
- W składzie gatunkowym: *Acer negundo*, *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus excelsior*, *Tilia cordata*
- Najstarsze okazy drzew: *Aesculus hippocastanum*, *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior*
- Liczne samosiewy młodych drzew z rodzaju *Acer* sp.
- Polana – charakterystyczny element kompozycji przestrzennej
- Liczne okazy drzew (*Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*) w złym stanie sanitarnym
- **Zalecenia:** usunięcie zamierających okazów drzew; zachowanie otwartej polany tylko z punktowo rozmieszczonymi grupami dużych krzewów na granicy polany

Fragment północny (wzdłuż Kanału)

- Pasma zieleni wysokiej wzdłuż ścieżki przy Kanał; gęsty zwarty układ krzewów i drzew [fragment pasma zieleni wysokiej o czytelnym przebiegu od strony ul. Wrocławskiej do ul. Bronikowskiego]
- Czytelne w przestrzeni zagłębienie terenowe przebiegające równoległe do ścieżki (prawdopodobnie pozostałość dawnego rowu)
- W składzie gatunkowym m.in.: *Acer platanoides*, ***Carpinus betulus***, *Populus alba*, *Populus tremula*, *Prunus avium*, *Quercus robur*; wśród krzewów: *Cornus sanguinea* (liczne formy pienne), *Crataegus monogyna*, *Rhamnus cathartica*, *Syringa vulgaris*, *Symphoricarpos albus*
- Najstarsze okazy drzew: *Carpinus betulus*, *Populus alba*, *Quercus robur*
- Liczne samosiewy młodych drzew *Acer platanoides* w złym stanie sanitarnym
- Nad kanałem skarpa ziemna
- Kanał niewidoczny w strefie wejściowej (od ul. Bronikowskiego)
- **Zalecenia:** uporządkowanie zieleni w obrębie skarpy ziemnej; redukcja gatunków krzewów o charakterze inwazyjnym; uczynienie strefy wejściowej od strony ul. Bronikowskiego; pogłębienie rowu – przeznaczenie na wodę opadową i roztopową

[ZP 3]

Wprowadzenie

- **Bulwar Sebastiana Malinowskiego**
 - Widoczny na historycznych planach obszar o pasmowym układzie
 - Teren z zachowanymi elementami pierwotnej (historycznej) zieleni
 - Obecnie pasmo zieleni wysokiej na fragmentach niewielkie rozszerzenia i otwarte małe przestrzenie
 - Granice zachodnią wyznacza ul. Bronikowskiego, granicę wschodnią – ul. Wrocławska południową Stary Kanał Bydgoski, granicę północną tworzą różnicowane pod względem funkcjonalno-przestrzenne tereny zabudowy i zieleni
- Wyróżniające się w kompozycji przestrzennej (szczególnie w części wschodniej) stare okazy drzew często o wymiarach pomnikowych
 - Układ drzew wskazujący na planowy charakter zieleni
 - Nieregularnie rozmieszczone grupy krzewów (starych i młodych)
 - W części wschodniej Bulwaru widoczny układ dwóch ścieżek spacerowych okalających stare okazy drzew (drzewa ograniczone z obu stron nawierzchnią utwardzoną)
 - W składzie gatunkowym (w części wschodniej Bulwaru), m.in.: ***Acer platanoides***, *Acer saccharinum*, *Aesculus hippocastanum*, *Alnus glutinosa* (w otoczeniu śluzy), *Carpinus betulus*, *Populus alba*, *Populus nigra*, *Quercus robur*, *Robinia pseudoacacia* (w złym stanie sanitarnym), ***Ulmus laevis***, *Ulmus minor*, wśród krzewów: *Acer tataricum*, *Philadelphus coronarius*, *Spiraea sp.*, *Syringa vulgaris*
 - Najstarsze okazy drzew (w części wschodniej Bulwaru): *Acer platanoides* – w liniowym układzie, ponadto: *Acer saccharinum* (również w odmianie), *Populus alba* – w grupach, *Populus nigra*, *Quercus robur* – pojedyncze okazy, *Ulmus laevis*
 - Charakterystyczne zagłębienie terenowe za Śluzą nr 5
 - W składzie gatunkowym (fragment za Śluzą nr 5): *Quercus robur* – liniowo na grobli, ponadto: *Acer platanoides*, *Carpinus betulus*, *Ulmus laevis*, *Juglans regia* (inwazyjny na skarpach)
 - W składzie gatunkowym (fragment na wysokości otwartych polan „Pola Marsowe”): *Acer negundo*, *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, *Populus nigra*, *Populus tremula*, *Prunus padus*, *Ulmus laevis*, *Ulmus minor*; od strony otwartych przestrzeni: *Populus alba*, *Salix fragilis*; na polanach punktowo: *Malus domestica*, *Prunus cerasifera* ‘Pissardi’, wśród krzewów celowo wprowadzone: *Prunus laurocerasus*, *Euonymus*, *Taxus baccata* – bez związku z istniejącym (łęgowym) charakterem zieleni.
 - W składzie gatunkowym (fragment zachodni): *Pinus sylvestris*, *Robinia pseudoacacia*; za torami kolejowymi liczne samosiewy młodych drzew *Acer platanoides*, *Robinia pseudoacacia*, pojedyncze starsze: *Alnus glutinosa*, *Pinus sylvestris*, *Pyrus communis*, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*, wśród krzewów licznie: *Symphoricarpos albus*, regularne układy *Corylus avellana* (w odmianie), *Prunus domestica* subsp. *syriaca*
 - **Zalecenia:** redukcja i sukcesywne usuwanie gatunków inwazyjnych; zachowanie czytelnej kompozycji liniowych układów drzew na grobli – w miejscu ich występowania; wprowadzenie zmian w zakresie kompozycji i składu gatunkowego krzewów – zalecana swobodna kompozycja (nawiązanie do krajobrazowego charakteru kompozycji); wprowadzanie tylko dużych form krzewów (szczególnie w strefach wejściowych); zastosowanie gatunków ozdobnych tylko w strefie wejściowej od ulicy Wrocławskiej i Bronikowskiego; wprowadzenie strefy biocenotycznej w części zagłębienia terenowego zachowanie otwartych przestrzeni w części północnej (charakter Pól Marsowych); utworzenie strefy zieleni izolacyjnej od strony torów kolejowych w formie piramidalnych drzew (*Populus nigra* ‘Italica’); wprowadzenie roślinnych wyróżników w strefach wejściowych na polany od strony Bulwaru w postaci dużych drzew – gatunków rodzimych o barwnych liściach np. *Quercus robur* ‘Concordia’; wprowadzenie drzew owocowych – sad społeczny

[ZP4]

Wprowadzenie

- **Skwer / Zieleniec przy ul. Bronikowskiego**
- Teren zieleni z czytelną grupą starych okazów drzew, rozszerzający się w kierunku zachodnim
- Strefa wejściowa na „półwysep”

- Granicę wschodnią wyznacza ul. Bronikowskiego, granicę zachodnią odnoga Starego Kanału Bydgoskiego i tereny RZGW, południową Stary Kanał Bydgoski (ostatni odcinek), północną teren zabudowy
- Charakterystyczna grupa starych okazów drzew
- Swobodna kompozycja zieleni wysokiej
- W składzie gatunkowym stare okazy: *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Quercus robur*, *Robinia pseudoacacia*, ślady po *Tilia cordata*; młode okazy krzewów ozdobnych
- **Zalecenia:** rewaloryzacja składu gatunkowego roślin drzewiastych; stosowanie gatunków krzewów o dużych parametrach z uwagi na skalę założenia zieleni w oparciu gatunki stosowane w historycznych założeniach zieleni; odtwarzanie składu gatunkowego drzew zgodnie z historycznym składem zieleni; poprawa dostępności

[ZP5]

Wprowadzenie

- **Teren zieleni w formie pasma – położony po stronie południowej Nowego Kanału Bydgoskiego (Promenada Południowa)**
- Brak czytelnej granicy wschodniej – fragment terenu na wysokości rozwidlenia Kanału Bydgoskiego, granicę zachodnią wyznacza arteria komunikacyjna (estakada), granicę północną tworzy koryto Nowego Kanału Bydgoskiego, granicę południową tworzą zróżnicowane pod względem zagospodarowania tereny zabudowy mieszkaniowej (głównie jednorodzinnej), niewielkie kompleksy terenów zieleni o charakterze leśnym i tereny otwartej przestrzeni przy granicy miasta
- Ukształtowanie terenu o zmiennym przebiegu z wyraźnym wznoszeniem się w części zachodniej; na fragmentach promenady charakterystyczne dwa poziomy tereny w bezpośrednim otoczeniu Kanału
- Zieleni wysoka zróżnicowana pod względem struktury przestrzennej i gatunkowej – nieliczne miejsca z zachowaną historyczną zielenią
- W kompozycji przestrzennej dominujące swobodne, nieregularne układy drzew, niewielkie otwarcia terenowe w kierunku kanału; ponadto liniowe układy młodych drzew w bezpośrednim otoczeniu Nowego Kanału Bydgoskiego (brak elementów powtarzalnych spójnych z historycznym charakterem zieleni otaczającej Kanał Bydgoski); wysokie walory widokowe – otwarte przestrzenie – w części zachodniej terenu (!)
- Wśród najstarszych okazów roślin drzewiastych (rodzimych), niezwykle charakterystyczne grupy roślin nagozalążkowych *Pinus sylvestris* (!), oraz w formie punktów stare okazy krzewów *Rhamnus cathartica* (!)
- W otoczeniu Śluzy nr 7 stare, drzewa rodzime o wymiarach pomnikowych, m.in.: *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*
- Zróżnicowane pod względem składu gatunkowego liniowe układy młodych drzew bez związku z charakterem historycznej kompozycji zieleni
- Skład gatunkowy silnie zróżnicowany, często gatunki obce o charakterze inwazyjnym bądź o niskiej wartości kompozycyjnej;
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Abies concolor*, *Acer platanoides*, *Acer platanoides* 'Globosum', *Acer negundo*, *Acer saccharinum*, *Aesculus hippocastanum*, *Alnus glutinosa*, *Alnus incana*, *Betula pendula*, *Betula utilis*, *Fraxinus excelsior*, *Gleditsia triacanthos*, *Morus alba*, *Pinus sylvestris*, *Populus alba*, *Populus canadensis*, *Populus nigra*, *Populus tremula*, *Quercus robur*, *Quercus rubra*, *Robinia pseudoacacia*, *Salix alba*, *Tilia cordata*, *Ulmus laevis*, *Ulmus glabra*
- Wśród krzewów: obce gatunki *Acer tataricum*, *Berberis thunbergii*, *Cornus alba*, *Cotoneaster*, *Elaeagnus angustifolia*, *Laburnum anagyroides*, *Physocarpus opulifolius*, *Rosa rugosa*, *Syringa vulgaris*, rodzime: *Cornus sanguinea*, *Corylus avellana*, *Crataegus* sp., *Euonymus europaeus*, *Hippophae rhamnoides*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa canina*, *Sambucus nigra*, *Taxus baccata*,
- Liczne młode okazy drzew w złym stanie sanitarnym
- Skład gatunkowy często niespójny, pogłębiający wrażenie nieładu przestrzennego
- **Zalecenia:** zastosowanie jednolitych pod względem gatunkowym liniowych układów drzew nad brzegiem Kanału Bydgoskiego (w wyznaczonych strefach); w przypadku różnicowania składu gatunkowego stosowanie powtarzalnych grup roślinności w celu uzyskania wrażenia harmonii; wprowadzenie czytelnych stref roślinności ozdobnej – ograniczenie do minimum; wprowadzenie wyróżników roślinnych o charakterze powtarzalnym i składu gatunkowego w formie modelowych

grup; stosowanie głównie gatunków rodzimych z wyjątkiem stref reprezentacyjnych (z wyłączeniem gatunków o charakterze inwazyjnym); wprowadzenie na fragmentach jednolitych płaszczyzn trawników; w strefach mniej dostępnych zastosowanie form roślinności okrywowej zielnej w celu ograniczenia zabiegów związanych z utrzymaniem – dostosowanie składu gatunkowego do panujących warunków siedliskowych (np. murawy kserotermiczne)

[ZP6]

Wprowadzenie

- **Park nad Kanałem Bydgoskim**
- [położony po stronie północnej Nowego Kanału Bydgoskiego]
- [w Studium teren wskazany jako objęty ochroną konserwatorską „A”]
- Rozległy teren zieleni w dużej części obejmujący szerokie pasma zieleni z czytelnym rozszerzeniem w części środkowej
- Granice parku wyznaczają od strony północnej ul. Mińska wraz z terenami zabudowy mieszkaniowej i częściowo przemysłowej, od strony południowej koryto Nowego Kanału Bydgoskiego od strony zachodniej fragment dawnego mostu i wschodniej tereny RZGW (o ograniczonej dostępności)
- Strefy wejściowe pozbawione cech reprezentacyjnych
- Ukształtowanie terenu nieznacznie zróżnicowane (wyróżniające się wzniesienia z drzewami w otoczeniu placu zabaw)
- Dominująca w zagospodarowaniu zieleni wysoka, nieliczne otwarte polany (do bezwzględnej ochrony);
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Acer negundo*, *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, ***Pinus sylvestris***, ***Populus alba***, *Robinia pseudoacacia*, *Ulmus laevis*, wśród krzewów m.in. młode okazy *Corylus avellana*, *Viburnum opulus*, punktowo *Sambucus nigra*
- **Zalecenia:** rewitalizacja parku (uporządkowanie zieleni, remont istniejących nawierzchni wraz z częściową rozbudową układu komunikacyjnego; wprowadzenie czytelnych stref funkcjonalnych w tym utworzenie stref tematycznych roślinności – strefa ozdobna, strefa biocenotyczna; wprowadzenie ogrodu deszczowego jako elementu korzystnie oddziałującego na jakość środowiska (np. w oparciu o wodę deszczową z nawierzchni ulicy Mińskiej; ujednolicenie stylistyczne obiektów małej architektury)

[ZP7]

Wprowadzenie

- **Teren zieleni w formie pasma – położony po stronie północnej Nowego Kanału Bydgoskiego (Promenada Północna)**
- Granicę północną tworzą otwarte tereny (w części wschodniej) i tereny zabudowy przemysłowej (w części zachodniej) z nielicznymi terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, granicę południową wyznacza koryto Nowego Kanału Bydgoskiego, granicę wschodnią wyznacza teren z widocznymi pozostałościami dawnego mostu a zachodnią wyznacza arteria komunikacyjna.
- Charakterystyczne na fragmentach trasy spacerowej ściany betonowe o niskiej wartości estetycznej
- Dominujące powierzchnie niskiej zieleni z punktowo rozmieszczonymi okazami krzewów i niewielkich grup drzew, z wyłączeniem części zachodniej (liniowe układy starych okazów drzew); drzewa i krzewy rozmieszczone nieregularnie po obu stronach ścieżki spacerowej
- W składzie gatunkowym, m.in.: *Acer negundo*, *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, *Fraxinus excelsior*, *Juglans regia*, *Populus alba*, *Robinia pseudoacacia*, *Salix sp.*, *Ulmus laevis*, gatunki z rodzaju *Tilia* w układach liniowych, wśród krzewów punktowo *Sambucus nigra*, *Rosa canina* i ***Rhamnus cathartica***
- W otoczeniu Śluzy nr 7 szpaler drzew o historycznej wartości; w składzie *Tilia cordata*, *Ulmus laevis*
- **Zalecenia:** wprowadzenie roślin pnących na betonowych ścianach (za porozumieniem z właścicielem); zachowanie otwartości widokowej na Kanał Bydgoski; stosowanie zieleni wysokiej tylko w formie punktowych nasadzeń; odtwarzanie liniowych układów tylko w historycznych założeniach

Uwaga ogólna: zaleca się pozyskanie materiału roślinnego z nasion pozyskanych z najzdrowszych okazów rodzimych gatunków drzew i krzewów występujących w otoczeniu Starego i Nowego Kanału Bydgoskiego w celu ich odtwarzania i uzupełniania istniejącej zieleni (ze szczególnym uwzględnieniem gatunków: *Fraxinus excelsior*, *Pinus sylvestris*, *Quercus robur*, *Ulmus laevis*)

3. PODZIAŁ NA STREFY – ZAŁOŻENIA I ROZWIĄZANIA KONCEPCYJNE

Zalecenia ogólne dla całego terenu opracowania:

- 1) Koncepcja zakłada wszelkiego rodzaju działania wzmacniające nadrzędną i dominującą w obszarze opracowania rolę Kanału Bydgoskiego – proponuje się nacisk w działaniach inwestycyjnych na inwestycje związane z pracami konserwatorskimi, remontowymi, związanymi z utrzymaniem bieżącym itp. dotyczącymi Kanału Bydgoskiego jako obiektu zabytkowego. Wzmacnianie w kompozycji przestrzennej obiektu poprzez działania konserwatorskie związane z zachowaniem jak najwyższych walorów śluz, brzegów kanału, zabudowy towarzyszącej i najbliższego otoczenia kanału. Nacisk na działania związane z utrwalaniem obiektu i jego historii (w tym fragmentów poddanych przebudowie lub zasypaniu) - w przestrzeni i świadomości mieszkańców - podświetlanie dekoracyjne śluz i brzegów (w wybranych miejscach), punkty (tablice) informacyjne związane z historią, strukturą obiektu i inne działania.
- 2) Koncepcja zagospodarowania terenów zieleni otaczających Stary i Nowy Kanał Bydgoski zakłada podział terenu na czytelne jednostki funkcjonalno-przestrzenne z uwzględnieniem ich genezy;
 - a) Skwer – Zielona Brama Kanału
 - b) Bulwar Sebastiana Malinowskiego
 - c) Park nad Starym Kanałem Bydgoskim
 - d) Stadion Gwiazdy Bydgoszcz
 - e) Sportowy Park Społeczny
 - f) Park nad Nowym Kanałem Bydgoskim
 - g) Promenada Południowa
 - h) Promenada Północna
 - i) Skwer przy Śluzie
- 3) Koncepcja zagospodarowania zakłada adaptację wybranych form zagospodarowania terenów o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych;
- 4) Koncepcja zakłada ujednolicenie form zagospodarowania w poszczególnych typach terenów zieleni z uwzględnieniem swoistych cech funkcjonalno-przestrzennych danego terenu;
- 5) Koncepcja zagospodarowania zakłada wprowadzenie standardów w zakresie form zagospodarowania i utrzymania z uwzględnieniem cech charakterystycznych (stylistycznych) kompozycji przestrzennej i funkcji (historycznych lub/i współczesnych);
- 6) Wskazanie obszarów węzłowych o znaczeniu strategicznym wraz z określeniem wytycznych w zakresie formy architektonicznej obiektów kubaturowych w celu ochrony terenu przed degradacją oraz w celu ochrony walorów krajobrazu kulturowego;
- 7) Uczytelnienie stref wejściowych z uwzględnieniem poprawy dostępności dla wszystkich grup oraz walorów estetycznych kompozycji przestrzennej (strefy reprezentacyjne);
- 8) Koncepcja zagospodarowania zakłada określenie stref lokalizacji dodatkowego wyposażenia w ramach wzbogacenia programu użytkowego i w celu ochrony terenów przed nadmiernym użytkowaniem.
- 9) Koncepcja zakłada priorytetowe traktowanie drzew i wartościowej zieleni – proponowane rozwiązania w zakresie małej architektury i pozostałych obiektów nie powinny powodować wycinki i uszkodzenia drzew i innych form zieleni. Ostateczna lokalizacja projektowanych obiektów powinna zostać ustalona w oparciu o inwentaryzację zieleni w potrzebnym zakresie.
- 10) Proponuje się wprowadzenie zakazu pływania kajakami między śluzą VI a V.
- 11) Wprowadzenie iluminacji podkreślających ceglanych ścian śluz.
- 12) Wszystkie rozwiązania „przyjazne” dla zwierząt w tym w szczególności zejścia dla kaczek na brzegi, ostateczne lokalizacje poszczególnych elementów zagospodarowania itp. powinny każdorazowo zostać skonsultowane z ornitologiem na dalszych etapach projektowania.
- 13) Równolegle z działaniami na terenach objętych koncepcją zaleca się w ramach gospodarowania nieruchomościami przez Miasto rozważanie możliwości pozyskiwania nieruchomości o walorach zabytkowych lub historycznych, towarzyszących Kanałowi, jako szczególnie atrakcyjnych dla jego funkcjonowania m.in. obiekty „domków śluzowych”, tereny po dawnych obiektach gastronomicznych, oraz inne kluczowe dla terenu. Przewiduje się że ich rewaloryzacja i włączenie w program funkcjonalny terenu poprzez np. lokalizację punktów gastronomicznych, w wielu przypadkach może stanowić rozwiązanie odpowiadające kluczowym potrzebom związanym z organizacją terenu.

Pozostałe zalecenia dla całego terenu opracowania:

- ujednolicenie opraw oświetleniowych w ramach stref;
- oświetlenie terenu powinno być realizowane w ramach projektów dla całych stref w obrębie Kanału (strefa 1, strefa 2, itd.) oraz poprzedzone analizami lub ekspertyzami przyrodniczymi związanymi z ochroną znajdujących się na terenie parku gatunków roślin i zwierząt;
- bieżące działania remontowe i związane z utrzymaniem dobrego stanu technicznego obiektów i urządzeń;
- działania podnoszące estetykę przestrzeni - ujednolicanie elementów małej architektury, remonty nawierzchni, przebudowy infrastruktury technicznej (m.in. istniejące uzbrojenie terenu);
- wykorzystanie zagłębień terenowych oraz dawnych rowów jako elementu systemu gospodarowania wodą opadową i roztopową; proponowane projektowanie urządzeń związanych z gospodarką wodami opadowymi w oparciu o istniejący (obecnie lub historycznie) układ cieków otwartych z prowadzeniem wód opadowych w pozostałych miejscach z kolektorami zamkniętymi, dopuszczalne rozwiązania związane z zatrzymywaniem wody na terenie w myśl tzw. „małej retencji” – przykład – ogrody deszczowe;
- dopuszczenie lokalizacji tablic informacyjnych wkomponowanych w zieleń średniowysoką - bez możliwości lokalizacji tablic jako wolnostojących, dominujących najbliższe otoczenie;
- lokalizacja stojaków na rowery w sąsiedztwie istniejącego zagospodarowania np. place zabaw, place z małą architekturą, zalecane wkomponowanie obiektów w zieleń średniowysoką – bez lokalizacji stojaków na rowery jako wolnostojących, dominujących najbliższe otoczenie, na odróżnionej od sąsiednich nawierzchni;
- zalecenia dla obiektów o podobnym charakterze do tablic i stojaków na rowery – analogicznie – zalecane wkomponowanie obiektów w zieleń średniowysoką – bez możliwości lokalizacji jako wolnostojących, dominujących najbliższe otoczenie;
- mała architektura sportowa i zabawowa o leśnym charakterze z przewagą drewna i stali, stonowane kolory, maksymalnie 2 podstawowe kolory nasyczone w ramach strefy dobrane z palety: czerwony, żółty, pomarańcz, zieleń, niebieski, granat;
- wszystkie ciągi opisywane w uproszczeniu jako piesze - przewidziane w domyśle jako – pieszo – rowerowe, wydzielone ciągi rowerowe oznaczone w części rysunkowej;
- wyznaczenie dodatkowych (nieokreślonych w części rysunkowej opracowania) miejsc dla wędkarzy – obiekty o prostych formach, wkomponowanych w zieleń – lokalizacje w uzgodnieniu ze stroną zainteresowaną - warunkiem wprowadzania obiektów powinno być zobowiązanie do korzystania z miejsc wyznaczonych bez wydeptywania lub organizacji innych „dzikich” stanowisk;
- równolegle z prowadzeniem działań inwestycyjnych na terenie parku zaleca się wprowadzanie monitoringu w miejscach uwarunkowanych utrzymaniem obiektów i infrastruktury oraz możliwościami technicznymi;

STREFA 1. TERENY ZIELENI W OTOCZENIU UJŚCIA STAREGO KANAŁU "ZIELONA BRAMA KANAŁU BYDGOSKIEGO"

1a) część wejściowa na poziomie ulic Nakielskiej / Grunwaldzkiej:

- proponowane nowe zagospodarowanie – mała architektura o charakterze reprezentacyjnym;
- dopuszczalne formy rzeźbiarskie i instalacje artystyczne – przykład – bark, dopuszcza się inne formy obiektu np. stara barka osadzona w trawniku z pokładem przeznaczonym na gazon z ozdobną roślinnością, podświetlenie dekoracyjne;
- podkreślanie historycznego przebiegu kanału w tym miejscu, elementy informacyjne, rozwiązania symboliczne;
- punkt informacyjny związany z programem funkcjonalnym terenu parków nad kanałem - np. poglądowa mapa;
- oświetlenie podstawowe w ramach istniejącego oświetlenia ulicznego z dopuszczeniem wprowadzenia nowych opraw dopasowanych do w stref 1b i 1c;
- oświetlenie dekoracyjne towarzyszące wprowadzanym obiektom małej architektury;

1b) część rekreacyjna - place zabaw:

- istniejące zagospodarowanie rekreacyjne, mała architektura - do zachowania;

- oświetlenie podstawowe w ramach istniejącego oświetlenia parkowego i ulicznego z dopuszczeniem wprowadzenia nowych opraw;

1c) część rekreacyjna - spacerowa wzdłuż ujścia kanału:

- istniejące zagospodarowanie rekreacyjne do zachowania;
- działania wzmacniające cechy reprezentacyjne istniejącego zagospodarowania np. oświetlenie ozdobne, dodatkowa mała architektura o cechach indywidualnych, remonty nawierzchni;
- oświetlenie podstawowe w ramach istniejącego oświetlenia ulicznego;
- oświetlenie dekoracyjne istniejące z dopuszczeniem rozszerzenia programu o nowe elementy;

STREFA 2. PARK NAD STARYM KANAŁEM BYDGOSKIM TERENY ZIELENI MIĘDZY ŚLUSZĄ IV A V - POŁUDNIOWY BRZEG

Zalecenia ogólne:

- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- zabezpieczenia brzegów Kanału Bydgoskiego – realizowane inwestycje związane z faszynowaniem brzegów, pozostałe odcinki w nawiązaniu do istniejących rozwiązań
- maksymalna spójność rozwiązań – wysokość ponad taflę wody, rozstaw, średnica faszyny, rodzaj drewna itp. ;

2a) część wejściowa od ulicy Wrocławskiej

- intensywna rewaloryzacja terenu - podkreślanie w rozwiązaniach roli istotnego wejścia do parku
- nadanie / wzmocnienie cech reprezentacyjnych;
- strefa z dopuszczeniem wyższej intensywności zagospodarowania małą architekturą i obiektami o cechach indywidualnych;
- proponowane wprowadzenie etapowania związanego z wprowadzaną kubaturą;
- **etap 1** - proponowane dopuszczenie wprowadzenia zabudowy jako tymczasowej z zachowaniem wysokich walorów estetycznych i kompozycyjnych - do czasu uporządkowania sytuacji prawno – własnościowej i częściowej poprawy estetyki terenów sąsiednich – obserwowanie funkcjonowania obiektu w lokalizacji;
- **etap 2** - w przypadku pozytywnej oceny funkcjonowania rozwiązań z etapu 1 proponowane dopuszczenie wprowadzenia docelowej kubatury o wysokich walorach estetycznych i kompozycyjnych powiązanej funkcjonalnie z parkiem - gastronomia lub alternatywnie - kultura, sztuka itp.,
- **etap 2 – alternatywa** - w przypadku negatywnej oceny funkcjonowania obiektów tymczasowych w danej lokalizacji – zagospodarowanie terenu zielenią i małą architekturą przesłaniającą negatywnie oddziałujące ogrodzenia i tyły zabudowy sąsiadującej – bez wprowadzania kubatury;
- w ramach wprowadzanej kubatury (tymczasowej lub docelowej) obowiązek zorganizowania przez zarządzającego obiektem ogólnodostępnych toalet oznakowanych w innych częściach parku tablicami kierującymi;
- zmiana oddziaływania sąsiedniej zabudowy na teren parku - z elewacji tylnych i zabudowy substandardowej na fronty wprowadzanej zabudowy lub alternatywnie elementy przesłaniające lub dominujące przestrzeń (kubatura, zieleń, mała architektura);
- uwzględnienie sytuacji prawnej związanej z zarządzaniem poszczególnymi terenami (dzierżawa, służebności) - w razie potrzeby stosowanie możliwych działań prowadzących do wysokiego poziomu kontroli nad terenem
 - zmiana charakteru ulicy wjazdowej - rozwiązania nastawione na zwiększenie roli pieszego w komunikacji, wprowadzenie małej architektury i zagospodarowania zielenią podkreślające wejściowy charakter ulicy - przykład: donice z zielenią;
- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- oświetlenie dekoracyjne towarzyszące wprowadzanym obiektom małej architektury;
- uwzględnienie w rozwiązaniach istniejącej drogi pożarowej na terenie – zapewnienie dostępu dla straży pożarnej, remont nawierzchni np. na nawierzchnie z geo-kraty przerośniętej zielenią z zachowaniem parametrów drogi pożarowej;

2b) część spacerowa wzdłuż kanału - liniowy układ ścieżek

- działania podnoszące estetykę przestrzeni - ujednolicanie elementów małej architektury, ogrodzeń, punktów oświetleniowych, remonty nawierzchni - spójnie z pozostałą częścią parku;
- przebudowa układu ścieżek – łączniki prostopadłe do kanału;
- wprowadzenie nowych ławek parkowych i koszy na śmieci – spójne z pozostałą częścią parku;
- dopuszczenie lokalizacji tablic informacyjnych wkomponowanych w zieleni średniowysoką - bez możliwości lokalizacji tablic jako wolnostojących, dominujących najbliższe otoczenie;
- poza powyższym strefa wolna od zagospodarowania małą architekturą;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni – partery, oraz brzeg kanału - niska intensywność i oddziaływanie;
- wprowadzenie ograniczeń wejścia na tereny zielone – przykład niskie płotki zabezpieczające przed wejściem;
- planowana inwestycja związana z utworzeniem otwartego kanału deszczowego i związana z nią budowa kładki pieszej – działania w zakresie zieleni i architektury zmierzające do zmniejszenia oddziaływania inwestycji – np. ukrycie obiektów w zieleni średniowysokiej;

tereny sąsiednie:

- proponowane rozwiązania nastawione na szukanie połączeń komunikacyjnych oraz tworzenia "zielonych łączników" z ulicą Nakiełską - w możliwym zakresie;
- proponowane wprowadzenie obowiązku zachowania wysokich walorów kompozycyjnych i estetycznych w elewacjach zabudowy od strony parku;
- proponowane dopuszczenie zabudowy usługowej od strony parku typu: gastronomia, hotele, kultura, sztuka itp.;

STREFA 3. PARK NAD STARYM KANAŁEM BYDGOSKIM TERENY ZIELENI MIĘDZY ŚLUZĄ V A VI POŁUDNIOWY BRZEG

Zalecenia ogólne:

- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- remonty istniejących nawierzchni pieszych - nawierzchnie wyłącznie mineralne;
- działania związane z udrożnieniem cieków wodnych "Bożenka";
- remonty istniejących i wprowadzenie nowych, o formach osadzonych historycznie, kładek przez mniejsze cieków wodne znajdujące się na terenie;

3a) strefa istniejącego zagospodarowania rekreacyjnego przy śluzach

- istniejące i oznaczone w części rysunkowej planowane zagospodarowanie rekreacyjne do zachowania
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- nowe ciągi piesze wyłącznie w miejscu istniejących gruntowych ścieżek;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni - partery - niska intensywność i oddziaływanie – spójne dla całego terenu;

3b) strefy z dopuszczeniem zagospodarowania rekreacyjnego wkomponowanego w zieleni

- rewaloryzacja terenu - podkreślanie w rozwiązaniach roli stref wejściowych do parku - istniejące zagospodarowanie o niskich walorach estetycznych do rozbioru i przebudowy lub zagospodarowania zieleni (przykład - zachodnia strona kortów tenisowych);
- dopuszczenie wprowadzenia dodatkowego zagospodarowania rekreacyjnego w wyznaczonych strefach z naciskiem na wkomponowanie projektowanych obiektów w zieleni i nawiązanie do zabytkowego charakteru terenu;
- proponowane dopuszczenie wprowadzenia kubatury o wysokich walorach estetycznych i kompozycyjnych powiązanej funkcjonalnie z parkiem - gastronomia, alternatywnie: kultura, sztuka – w wyznaczonym miejscu, w przypadku potwierdzenia zapotrzebowania na funkcję – obsługa sąsiednich placów zabaw, kortów tenisowych, kościoła, dostęp drogowy z ulicy Nakielskiej;
- w ramach wprowadzanej kubatury obowiązek zorganizowania przez zarządzającego obiektem ogólnodostępnych toalet oznakowanych w innych częściach parku tablicami kierującymi;
- nowe ciągi piesze wyłącznie w miejscu istniejących gruntowych ścieżek lub w sąsiedztwie wprowadzanych obiektów zagospodarowania - nawierzchnie wyłącznie mineralne;
- przebudowa układu i wprowadzenie nowych ławek parkowych i koszy na śmieci;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni - partery - mniejsza intensywność i oddziaływanie – spójne dla całego terenu;

3c) strefy ścieżek spacerowych wkomponowanych w zieleni

- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- nowe ciągi piesze wyłącznie w miejscach istniejących ścieżek gruntowych i innych kluczowych pod względem zapewnienia dobrej komunikacji w obrębie strefy i między strefami sąsiednimi - nawierzchnie wyłącznie mineralne;

3d) strefa gęstej zieleni wysokiej bez dodatkowego zagospodarowania

- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania i ciągów pieszych;
- remonty istniejących nawierzchni pieszych - nawierzchnie wyłącznie mineralne;

3e) strefa bulwaru spacerowego po południowym brzegu Starego Kanału Bydgoskiego

- zabezpieczenie południowego brzegu kanału przed dalszym osuwaniem – wykonywane z zapewnieniem ochrony cennych przyrodniczo terenów (ochrona roślinności brzegowej, zapewnienie swobodnego przemieszczania kaczek i innych zwierząt) w formie drewnianej faszyny – zabezpieczenie konieczne do wykonania przed remontem ścieżki zlokalizowanej bezpośrednio przy kanale (ryzyko ponownej degradacji wyremontowanej ścieżki);
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- nowe ciągi piesze wyłącznie jako krótkie połączenia poprzeczne dwóch równoległych ciągów pieszych - prostopadle do Kanału Bydgoskiego, nawierzchnie wyłącznie mineralne;
- oświetlenie wyłącznie podstawowe, ilość ograniczona do potrzebnego minimum;
- postulowane zachowanie istniejącego przejścia pod przejazdem kolejowym, lub wyznaczenie przejścia zbliżonego maksymalnie lokalizacją i płynnością w komunikacji do przejścia istniejącego - w ramach inwestycji związanej z przebudową przejazdu kolejowego nad kanałem;

3f) strefa istniejącej zabudowy kubaturowej w obrębie parku z otuliną

- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);

- przebudowa i remont istniejącego układu komunikacyjnego z zapewnieniem dojazdu do nieruchomości (ciągi piesze i pieszo - jezdne) - nawierzchnie wyłącznie mineralne, uporządkowanie układu;
- nacisk na podnoszenie estetyki ogrodzeń, zabudowy i infrastruktury;
- uwzględnienie sytuacji prawnej związanej z zarządzaniem poszczególnymi terenami - w razie potrzeby stosowanie możliwych działań prowadzących do wysokiego poziomu kontroli nad terenem;

3g) strefa objęta planami związanymi z budową węzła przesiadkowego w obrębie historycznego układu zieleni parkowej o wysokich walorach estetycznych, kompozycyjnych, historycznych, przyrodniczych itp. w obrębie Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim

- ograniczenie działań inwestycyjnych do czasu rozstrzygnięcia ustaleń związanych z planowaną inwestycją;
- postulowane ograniczenie powierzchni lub rezygnacja (w tej lokalizacji) z działań inwestycyjnych związanych z budową węzła przesiadkowego jako inwestycji o dużym ryzyku trwałego rozczłonkowania spójnego historycznie i kompozycyjnie terenu zieleni poprzez przekształcenie części terenu przeznaczonej na węzeł przesiadkowy i będące tego wynikiem "odcięcie" pozostałej części terenu zieleni leżącej między ul. Bronikowskiego a wiaduktem kolejowym od pozostałej części spójnego historycznie i kompozycyjnie Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim;

3h) strefa wzdłuż układu komunikacyjnego ul. Nakielskiej

- ograniczenie działań inwestycyjnych do czasu rozstrzygnięcia ustaleń związanych z planowaną inwestycją
- postulowane ograniczenie przestrzeni przeznaczonej na rozbudowę ulicy wyznaczonej kosztem terenu Parku nad Starym Kanałem Bydgoskim;
- wprowadzenie wydzielonej ścieżki rowerowej o stosunkowo szybkim ruchu, wzdłuż ulicy Nakielskiej;

STREFA 4. BULWAR SEBASTIANA MALINOWSKIEGO

Zalecenia ogólne:

- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjno – sportowego typu place zabaw, parki kalenistyki, siłownie zewnętrzne;
- wymiana nawierzchni bitumicznych i innych na mineralne, ujednolicenie nawierzchni, remonty istniejących nawierzchni pieszych - nawierzchnie wyłącznie mineralne;
- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- zabezpieczenia brzegów Kanału Bydgoskiego – faszynowanie brzegów w nawiązaniu do rozwiązań istniejących i w realizacji na sąsiednich terenach – maksymalna spójność rozwiązań – wysokość ponad taflę wody, rozstaw, średnica faszyny, rodzaj drewna itp. ;

4a) strefa przy śluzie nr IV

- rewaloryzacja terenu - podkreślanie w rozwiązaniach istotnej roli strefy wejściowej do parku, rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływanie istniejących ogrodzeń o niskich walorach estetycznych;
- korekta istniejącego układu komunikacji pieszej dążąca do odtworzenia układu historycznego;
- strefa spacerowa – aleja wejściowa do parku;
- otwarcia widokowe na śluzę;
- wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zielen - partery - mniejsza intensywność i oddziaływanie – spójne dla całego terenu;

4b) odcinek między śluzą IV a V - bulwar z placem przy ulicy Kanałowej

- kształtowanie tej części terenu jako głównego reprezentatywnego bulwaru prowadzącego od strony ul. Wrocławskiej na teren Parków nad Kanałem;

- mała architektura o charakterze rekreacyjnym, reprezentatywnym;
- ochrona i eksponowanie widoków na plac na zakończeniu ul. Kanałowej;
- plac jako miejsce startowe dla zorganizowanych wycieczek po parku - punkt informacyjny związany ze strukturą parku i jego programem ułatwiający orientację w terenie;
- ograniczanie wjazdów na tereny prywatne;
- zakaz wprowadzania nowych nawierzchni spacerowych, dopuszczalne remonty i korekty przebiegu nawierzchni istniejących uwarunkowane historycznie lub lokalnie;
- zachowanie osi widokowych z ulicy Kanałowej
- rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływanie istniejących ogrodzeń o niskich walorach estetycznych;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni - partery - mniejsza intensywność i oddziaływanie – spójne dla całego terenu;

4c) odcinek między słupą IV a V- bulwar w sąsiedztwie obiektów edukacyjnych z placem przy ul. Staroszkolnej

- zakaz wprowadzania nowych nawierzchni spacerowych, dopuszczalne remonty i korekty przebiegu nawierzchni istniejących uwarunkowane historycznie lub lokalnie;
- zachowanie osi widokowych z ul. Staroszkolnej na kanał;
- mała architektura rekreacyjna oraz dedykowana dla uczniów sąsiednich szkół np. ławy parkowe z siedziskami dla 4-6 osób, stoliki do gry w szachy / warcaby itp.,
- rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływanie istniejących ogrodzeń o niskich walorach estetycznych;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni - partery - mniejsza intensywność i oddziaływanie – spójne dla całego terenu;

4d) odcinek między słupą IV a V - bulwar w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej

- zakaz wprowadzania nowych nawierzchni spacerowych, dopuszczalne remonty i korekty przebiegu nawierzchni istniejących uwarunkowane historycznie lub lokalnie;
- mała architektura rekreacyjna, strefa o mniejszej niż w strefach 4b i 4c ilości małej architektury – część spacerowa, uspokojona – obiekty rozrywkowe typu stoły do tenisa, place zabaw dla dzieci itp. do lokalizowania poza terenem w sąsiedztwie zabudowy wielorodzinnej;
- występujące strefy odpoczynku kaczek;
- zachowanie osi widokowych z sąsiednich ulic na kanał;
- rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływanie istniejących ogrodzeń o niskich walorach estetycznych;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni - partery - mniejsza intensywność i oddziaływanie – spójne dla całego terenu;

4e) strefa przy słupie nr V

- zakaz wprowadzania nowych nawierzchni spacerowych, dopuszczalne remonty i korekty przebiegu nawierzchni istniejących uwarunkowane historycznie lub lokalnie;
- tereny otwartych polan rekreacyjnych;
- lokalizacja zejść do wody dla kajakarzy w pobliżu słupy nr VI – rozwiązania o prostej formie, wkomponowane w zieleni brzegową, bez wchodzenia w światło kanału – spójne z analogicznymi w pozostałych lokalizacjach wzdłuż Starego Kanału Bydgoskiego;

4f) odcinek między słupą V a przejazdem kolejowym

- zakaz wprowadzania nowych nawierzchni spacerowych, dopuszczalne remonty i korekty przebiegu nawierzchni istniejących uwarunkowane historycznie lub lokalnie;
- wymiana nawierzchni bitumicznych i innych na mineralne, ujednolicenie nawierzchni;

4g) odcinek między przejazdem kolejowym a służą nr VI

- rewaloryzacja terenu - podkreślanie w rozwiązaniach roli strefy wejściowej do parku, rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływanie istniejących ogrodzeń i zabudowy o niskich walorach estetycznych;
- wymiana nawierzchni bitumicznych i innych na mineralne, ujednolicenie nawierzchni;

STREFA 5. TEREN SPORTOWO - REKREACYJNY - "SPORTOWY PARK SPOŁECZNY"

- rewaloryzacja i działania podnoszące estetykę przestrzeni - ujednolicanie elementów małej architektury, ogrodzeń, punktów oświetleniowych, remonty nawierzchni;
- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- remonty istniejących nawierzchni pieszych, ujednolicenie rodzajów nawierzchni - nawierzchnie wyłącznie mineralne;
- rozwiązania ograniczające oddziaływanie sąsiednich torów kolejowych;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego zieleni i obiekty oraz urządzenia zagospodarowania terenu;
- strefa lokalizacji inwestycji z BO - place zabaw, parki kalenistyki itp. zgodnie z zapotrzebowaniem;
- wyznaczenie szerokiego ciągu pieszego ze strefą buforową umożliwiającą organizację festynów i innych wydarzeń plenerowych w formie targów / festynów plenerowych;
- wyznaczenie miejsca z doprowadzeniem zasilania elektrycznego na potrzeby sceny plenerowej i organizacji wydarzeń typu koncerty, festyny plenerowe;
- uzupełnianie i rozszerzanie istniejącego programu rekreacyjno - sportowego np. dodatkowe boiska, urządzenia zabawowe na górze saneczkowej itp.;
- szukanie w miarę możliwości i wraz z rozwojem terenów sąsiednich rozwiązań prowadzących do tworzenia nowych połączeń komunikacyjnych – dojścia i przejazdy na teren;
- wyznaczenie w ramach ciągów pieszych ciągu o funkcji wjazdu technicznego dla pojazdów związanych z utrzymaniem terenu i organizacją imprez plenerowych – nawierzchnia o wzmocnionej podbudowie;

STREFA 6. TERENY PRZY ROZWIDLENIU KANAŁU W OKOLICACH SŁUZY VI I SŁUZY "CZYŻKÓWKO"

Zalecenia ogólne:

- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego obiekty zagospodarowania, zieleni i brzegi kanału;

6a) strefa istniejącego zagospodarowania rekreacyjnego - południowa strona kanału

- istniejące i oznaczone w części rysunkowej planowane zagospodarowanie rekreacyjne do zachowania;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- zakaz lokalizacji nowych ciągów pieszych;
- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- dopuszczenie wprowadzania oświetlenia dekoracyjnego podkreślającego obiekty zagospodarowania, zieleni i brzegi kanału;

6b) część zielonego skweru po północnej stronie kanału - przerwa w komunikacji

- rozwiązania zmierzające do połączenia komunikacyjnego wzdłuż północnej strony kanału - kładka pieszo - rowerowa wraz z ciągami pieszymi (pieszo - rowerowymi);

- zakaz wprowadzania zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- uwzględnienie sytuacji prawnej związanej z zarządzaniem poszczególnymi terenami (dzierżawa, służebności) - w razie potrzeby stosowanie możliwych działań prowadzących do wysokiego poziomu kontroli nad terenem;

STREFA 7. POŁUDNIOWY BRZEG NOWEGO KANAŁU MIĘDZY ŚLIZAMI VI A VII "PROMENADA POŁUDNIOWA "

Zalecenia ogólne:

- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;
- działania zmierzające do zachowania lub przywrócenia równej linii krawędzi układu komunikacyjnego od strony kanału (bez stosowania zatoczek parkingowych, ścieżek pieszych kluczących między drzewami w strefie zieleni itp.);
- dopuszczenie budowy zejść do istniejących schodów betonowych wraz z ich remontem oraz konserwacją i zabezpieczeniem części betonowych brzegów kanału;

7a) strefa z istniejącym zagospodarowaniem rekreacyjno - sportowym - oczyszczanie i porządkowanie brzegu kanału (między u. Plażową a Głogowską)

- strefa o charakterze pasa zieleni z towarzyszącą zabudową mieszkaniową;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- istniejące zagospodarowanie rekreacyjne - w przypadku przebudowy, rozbudowy itp. działań oraz innych działań inwestycyjnych w sąsiedztwie - weryfikacja zgodności z przepisami m.in. sąsiedztwo drogi i miejsc postojowych od miejsc rekreacji;
- istniejące zagospodarowanie rekreacyjne do rozbiórki bez odbudowy po zakończeniu okresu trwałości;
- zachowanie czystego pasa niezagospodarowanego terenu z zielenią niską (trawnikami) wzdłuż kanału;
- dopuszczenie budowy kładki pieszo - rowerowej na tereny rekreacyjne po północnej stronie kanału w celu zapewnienia krótkiego dojścia dla mieszkańców południowej strony do terenów rekreacyjnych, zorganizowanych w sposób bezpieczny w odpowiedniej odległości od drogi - warunkiem realizacji inwestycji powinno być sukcesywne oczyszczanie terenów południowego brzegu w obrębie niniejszej strefy (7a) z urządzeń sportowych i innych o wartościach negatywnych pod względem kompozycyjnym i estetycznym;
- dopuszczenie wprowadzenia oświetlenia ozdobnego podkreślającego zieleni i obiekty zagospodarowania – spójnego dla całej części parku;

7b) strefa z dopuszczeniem zagospodarowania rekreacyjno - sportowego (między ul. Głogowską a Żywiecką)

- strefa o charakterze pasa zieleni z towarzyszącą zabudową mieszkaniową;
- istniejące zagospodarowanie rekreacyjne - do zachowania;
- budowa nowego zagospodarowania na brzegu - proponowane pomosty spacerowo rekreacyjne wpasowane w istniejące ukształtowanie brzegu kanału;
- wprowadzenie nowego zagospodarowania rekreacyjnego w obrębie istniejących pozostałości po dawnym moście - propozycja - pomosty widokowe – ze względu na pierwotny charakter obiektu rozważa się wyłonienie formy architektonicznej na drodze konkursu;
- dopuszczenie realizacji nowych inwestycji z BO w ramach niniejszej strefy pod warunkiem zapewnienia zgodności z przepisami (bezpieczeństwo użytkowania - m.in. odległość od drogi, odległość od miejsc postojowych);

- dopuszczenie wprowadzenie oświetlenia ozdobnego podkreślającego zieleni i obiekty zagospodarowania - spójnego dla całej części parku;

7c) strefa brzegu bez istniejącego zagospodarowania obiektami rekreacyjno - sportowymi (między ul. Żywicką a Janowiecką)

- strefa o charakterze pasa zieleni z towarzyszącą zabudową mieszkaniową;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- zachowanie czystego pasa niezagospodarowanego terenu z zielenią niską (trawnikami) wzdłuż kanału;
- kształtowanie ciągów pieszych jako przylegających do ulic z dopuszczeniem rozdzielania pasem zieleni o równej szerokości - zakaz wyznaczania nowych ścieżek prowadzonych nieregularnie w pasie zieleni między brzegiem kanału a ulicą - zachowanie równego brzegu pasa drogowego od strony kanału;
- dopuszczenie wprowadzenie oświetlenia ozdobnego podkreślającego zieleni i obiekty zagospodarowania - spójnego dla całej części parku;

7d) strefa brzegu bez istniejącego zagospodarowania obiektami rekreacyjno - sportowymi (za ul. Janowiecką) - kanał "ukryty" za skarpą

- strefa o naturalnym charakterze - podkreślenie cech;
- pozostałe obiekty zagospodarowania (ławki, kosze na śmieci itp.) w niewielkiej ilości i skali - skupione wyłącznie w wyznaczonych miejscach na poszarzeniach sąsiednich ciągów komunikacyjnych, pozostałe miejsca wolne od zagospodarowania obiektami z wyjątkiem oświetlenia podstawowego terenu;
- dopuszczenie (w przypadku zapotrzebowania mieszkańców) wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania typu: siłownie zewnętrzne, parki kalenistyki itp. - skupione wyłącznie w wyznaczonych miejscach na poszarzeniach sąsiednich ciągów komunikacyjnych i alternatywnie do zejść na schody betonowe przy kanale - w miejscach przewidzianych na poszerzone place przed zejściami, pozostałe miejsca wolne od zagospodarowania obiektami z wyjątkiem oświetlenia podstawowego terenu;

7e) strefa brzegu bez istniejącego zagospodarowania obiektami rekreacyjno - sportowymi - przedpole śluzy VII, widok na kanał

- strefa o naturalnym charakterze - podkreślenie cech;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania typu: place zabaw, siłownie zewnętrzne, parki kalenistyki itp.;
- pozostałe obiekty zagospodarowania (ławki, kosze na śmieci itp.) w niewielkiej ilości i skali - skupione wyłącznie w wyznaczonych miejscach - przy podestach widokowych i przy poszerzeniu sąsiedniego ciągu komunikacyjnego, pozostałe miejsca - wolne od zagospodarowania obiektami z wyjątkiem oświetlenia podstawowego terenu;

tereny sąsiednie (częściowo poza granicami opracowania):

- działania zmierzające do uporządkowania układu drogowego w sąsiedztwie stref z założeniem zmian postępujących liniowo według spójnej i logicznej zasady np. od układów o przewadze ruchu kołowego przez rozwiązania zrównoważone do układów o przewadze pieszych w ruchu;
- proponowane rozwiązania uspokajające ruch samochodowy nastawionych na przewagę rowerzystów i pieszych (z wyłączeniem lub ograniczeniem stosowania progów zwalniających jako wątpliwych pod względem dostosowania do potrzeb rowerzystów);
- działania zmierzające do zachowania lub przywrócenia równej linii krawędzi układu drogowego od strony kanału (bez stosowania zatoczek parkingowych, itp.);
- oznakowanie pionowe i poziome ukierunkowane na rowerzystów - ciągłe wzdłuż całego brzegu kanału
- wyznaczenie i oznaczenie tras ruchu rowerów w ramach ciągów jezdnych, pieszo - rowerowych lub pasów wydzielonych dla rowerzystów - w przypadku ich wyznaczenia;

STREFA 8. PÓŁNOCNY BRZEG NOWEGO KANAŁU MIĘDZY ŚLUZAMI VI A VII - "PROMENADA PÓŁNOCNA"

Zalecenia ogólne:

- oświetlenie podstawowe w formie lamp parkowych spójnych dla całego terenu;

8a) odcinek od "Parku nad Nowym Kanałem Bydgoskim" do ślepego zakończenia ciągu pieszego;

- strefa ciągu pieszego z ławkami prowadzonego w zieleni wzdłuż kanału;
- remont istniejących ławek - wymiana w miejscu istniejącym z dobudową zatoczek z nawierzchni mineralnej, dopuszczenie wyznaczenia dodatkowych lub zamiennych miejsc na ławki;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- zachowanie czystego pasa niezagospodarowanego terenu z zielenią niską (trawnikami) wzdłuż kanału;
- rozwiązania zmierzające do połączenia komunikacyjnego wzdłuż północnej strony kanału - kładka pieszo - rowerowa wraz z ciągami pieszymi (pieszo - rowerowymi);

8b) teren z istniejącym zagospodarowaniem rekreacyjno - sportowym "Park nad Nowym Kanałem Bydgoskim"

- dopuszczalne zagęszczenie zagospodarowania obiektami rekreacyjno - sportowymi w ramach inwestycji z BO;
- dopuszczenie budowy kładki pieszo - rowerowej na teren z południowej strony kanału w celu zapewnienia krótkiego dojścia dla mieszkańców południowej strony do terenów rekreacyjnych, zorganizowanych w sposób bezpieczny w odpowiedniej odległości od drogi - warunkiem realizacji inwestycji powinno być sukcesywne oczyszczanie terenów południowego brzegu w obrębie strefy 7a z urządzeń sportowych i innych o wartościach negatywnych pod względem kompozycyjnym i estetycznym;
- dopuszczenie budowy zejść do istniejących schodów betonowych wraz z ich remontem oraz konserwacją i zabezpieczeniem części betonowych brzegów kanału;

8c) strefa brzegu bez istniejącego zagospodarowania obiektami rekreacyjno - sportowymi od "Parku nad Nowym Kanałem Bydgoskim" do zakrętu na ul. Kruszyńskiej

- strefa o charakterze ciągu pieszego z zielenią towarzyszącą wzdłuż kanału;
- wprowadzenie nowego zagospodarowania rekreacyjnego w obrębie istniejących pozostałości po dawnym moście - propozycja - pomosty widokowe;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem wymienionego wyżej oraz lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);

8d) strefa brzegu wzdłuż ul. Mińskiej w sąsiedztwie terenów zieleni, zabudowy mało intensywnej oraz planowanej drogi

- wąski pas zieleni z ciągiem pieszym (obecnie z ruchem samochodowym) wzdłuż kanału;
- działania zmierzające do zmniejszenia negatywnego oddziaływania terenów sąsiednich (z uwzględnieniem oddziaływania potencjalnego - po ich zabudowaniu oraz planowanej przylegającej do ciągów spacerowych);
- działania zmierzające do ograniczenia wjazdu samochodów do strefy;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- ciąg pieszy prowadzony według dwuwariantowej zasady oznaczonej w części rysunkowej – dopuszcza się modyfikacje przedstawionego układu w wyniku inwentaryzacji zieleni lub uwarunkowań lokalnych;

- **wariant 1** – ciąg pieszy przy kanale z zielenią izolacyjną od strony terenów sąsiednich – w przypadku braku wartościowej zieleni na odcinkach od strony kanału;
- **wariant 2** – ciąg pieszy przy terenach sąsiednich z zielenią od strony kanału – w przypadku występowania grup wartościowej zieleni na odcinkach od strony kanału – zalecane wprowadzanie zieleni izolacyjnej na terenach sąsiednich poza granicami opracowania;

8e) strefa brzegu wzdłuż ul. Mińskiej w sąsiedztwie istniejącej zabudowy usługowej, magazynowej itp.

- wąski pas zieleni z ciągiem pieszym (obecnie dopuszczenie ruchu kołowego) wzdłuż kanału
- działania zmierzające do przekształceń lub przesłonięcia istniejących ogrodzeń zabudowy usługowej, magazynowej itp. sąsiadujących z terenem;
- działania zmierzające do zmniejszenia negatywnego oddziaływania terenów sąsiednich;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- działania zmierzające do ograniczenia wjazdu samochodów do strefy;
- ciąg pieszy prowadzony według dwuwariantowej zasady oznaczonej w części rysunkowej – dopuszcza się modyfikacje przedstawionego układu w wyniku inwentaryzacji zieleni lub uwarunkowań lokalnych:
wariant 1 – ciąg pieszy przy kanale z zielenią izolacyjną od strony terenów sąsiednich – w przypadku braku wartościowej zieleni na odcinkach od strony kanału;
wariant 2 – ciąg pieszy przy terenach sąsiednich z zielenią od strony kanału – w przypadku występowania grup wartościowej zieleni na odcinkach od strony kanału – zalecane wprowadzanie zieleni izolacyjnej na terenach sąsiednich poza granicami opracowania;

STREFA 9. TERENY PRZY ŚLIZACH VII I VIII ORAZ ŚCIEŻKI POMIĘDZY NIMI

9a) tereny przy śluzie nr VII – południowy brzeg;

- strefa ochrony widoków na śluzę;
- porządkowanie terenu i rewaloryzacja obiektów zabytkowych towarzyszących śluzie;
- wyznaczenie przebiegu dawnego zasypanego kanału i podkreślenie jego istnienia w planowanym zagospodarowaniu – ciąg pieszy dla przenoszenia kajaków po jego przebiegu;
- wprowadzenie zagospodarowania rekreacyjnego z widokiem na obiekt śluzy – podesty rekreacyjne na skarpie, leżaki plenerowe;
- wprowadzenie miejsc zejść do kanału przed i za śluzą umożliwiających przenoszenie kajaków z ominięciem śluzy;

9b) tereny przy śluzie nr VII – północny brzeg;

- wąski pas zieleni z ciągiem pieszym (obecnie dopuszczenie ruchu kołowego) wzdłuż kanału;
- działania zmierzające do przekształceń lub przesłonięcia istniejących ogrodzeń zabudowy usługowej, magazynowej itp. sąsiadujących z terenem;
- działania zmierzające do zmniejszenia negatywnego oddziaływania terenów sąsiednich;
- zakaz wprowadzania nowych obiektów zagospodarowania rekreacyjnego (z wyjątkiem lokalizacji wzdłuż ciągów pieszych ławek, koszy na śmieci, oświetlenia itp. powtarzalnych w pozostałych strefach parku);
- działania zmierzające do ograniczenia wjazdu samochodów do strefy;

9c) odcinek południowego brzegu kanału między śluzą VII a VIII

- działania zmierzające do połączenia komunikacyjnego między śluzami – poprzedzone ekspertyzami i innymi opracowaniami zapewniającymi trwałość rozwiązań;
- niski priorytet zainwestowania;

9d) odcinek północnego brzegu kanału między śluzą VII a VIII

- działania zmierzające do połączenia komunikacyjnego między śluzami – poprzedzone ekspertyzami i innymi opracowaniami zapewniającymi trwałość rozwiązań – droga istniejąca miejscami w złym stanie technicznym;

9e) tereny przy śluzie VIII

- strefa ochrony widoków na śluzę;
- porządkowanie terenu i rewaloryzacja obiektów zabytkowych towarzyszących śluzie;
- wyznaczenie przebiegu dawnego zasypanego kanału i podkreślenie jego istnienia w planowanym zagospodarowaniu – ciąg pieszy dla przenoszenia kajaków po jego przebiegu;
- wprowadzenie zagospodarowania rekreacyjnego z widokiem na obiekt śluzy – podesty rekreacyjne na skarpie, leżaki plenerowe;
- wprowadzenie miejsc zejść do kanału przed i za śluzą umożliwiających przenoszenie kajaków z ominięciem śluzy;

MAŁA ARCHITEKTURA, OŚWIETLENIE, FORMY ARCHITEKTONICZNE OGRODZEŃ ITP.

- 1) formy posiadające wyraźne cechy wspólne:
 - w ramach całego terenu objętego opracowaniem
- 2) dopuszczenie różnic stylistycznych pomiędzy poniższymi grupami stref:
 - strefa 1 (dopuszczalnie 2a) - przeważające formy historyczne z dopuszczeniem indywidualnych rozwiązań np. formy o charakterze rzeźbiarskim, ozdobnym, zwracające uwagę i podkreślające rolę strefy jako wejścia na teren parku
 - strefy 2, 3, 4, 6 - formy wyraźnie historyczne, nawiązujące do zabytkowego charakteru parku, stonowane i wkomponowane w zieleni,
 - strefa 5 - formy współczesne w nawiązaniu do ogólnych cech stylistycznych form historycznych zlokalizowanych na pozostałej części parku
 - strefy 7, 8, 9 (dopuszczalnie 6) - przeważające formy historyczne, z dopuszczeniem udziału form współczesnych nawiązujących do historycznych, wkomponowanych w zieleni, np. konstrukcje drewniane podestów i pomostów

przykłady form architektonicznych – materiał do uzgodnień:

przykład form balustrad występujących na terenie Bydgoszczy – propozycja kontynuacji formy na obszarze parków nad Kanałem Bydgoskim

oprawy oświetleniowa – formy występujące historycznie na terenie parku,
źródło: Pozdrowienia znad Starego Kanału Bydgoskiego, T. Izajasz

oprawa oświetleniowa typu parkowego – propozycja formy do stosowania w strefach 1, 5, 7, 8, 9, dopuszczalnie 2a i 6

uwaga 1 : zalecane oprawy emitujące światło odbite od talerza górnego,

uwaga 2 : podobne formy występują obecnie na terenie opracowania (np. w strefie 1b) – zaleca się wybór jednej z nich i sukcesywną kontynuację w pozostałych strefach

forma występujących na terenie parku opraw oświetleniowych (okolice śluzy IV) – proponowana kontynuacja w strefie 3h

oprawa oświetleniowa typu parkowego – propozycja formy do stosowania w strefach 2, 3, 4, 6

źródło: <https://www.elegantoutdoorlighting.com>

źródło: <https://www.architonic.com>

oświetlenie dekoracyjne – zieleń, partery – przykładowe rozwiązania

uwaga: oświetlenie dekoracyjne wg indywidualnych rozwiązań uwzględniających inwentaryzację zieleni

przykładowa forma występujących na terenie parku ławek – do kontynuowania w pozostałych częściach parku

uwaga: forma ławki mimo wysokich walorów historycznych (wpasowanie w formy występujące w parku historycznie) ze względu na delikatną konstrukcję m.in. małe przekroje i grubości elementów stalowych i drewnianych pozostawia obawy o trwałość i „wandaloodporność” obiektu – w przypadku negatywnej oceny funkcjonowania obiektów na terenie proponuje się rozważenie podobnej formy o większej trwałości do wprowadzenia na terenie

źródło: <https://www.bstok.pl/>

przykładowa forma wandaloodpornej ławki parkowej, stylizowanej – miasto Białystok

uwaga: powyższy przykład prezentuje sposób podejścia do problemu „wandaloodporności” ławek (konstrukcja, wielkość profili, sposób mocowania) – nie konkretną, proponowaną formę dla terenu objętego opracowaniem

źródło: <https://www.bdgbo.pl/>

przykładowa forma występujących na terenie parku koszy na śmieci – do kontynuowania w pozostałych częściach parku

uwaga: forma mimo wysokich walorów historycznych (wpasowanie w formy występujące w parku historycznie) ze względu na delikatną konstrukcję m.in. małe przekroje i grubości elementów stalowych, dużą liczbę mocowań i połączeń itp. – pozostawia obawy o trwałość i „wandaloodporność” obiektu – w przypadku negatywnej oceny funkcjonowania obiektów na terenie proponuje się rozważenie podobnej formy o większej trwałości do wprowadzenia na terenie

przykładowe formy koszy do przestrzeni zabytkowych o zwiększonej „wandaloodporności”

uwaga: powyższe przykłady prezentują sposób podejścia do problemu „wandaloodporności” koszy na śmieci (konstrukcja, wielkość profili, sposób mocowania) – nie konkretną, proponowaną formę dla terenu objętego opracowaniem

INFRASTRUKTURA ROWEROWA

Koncepcja zakłada zwiększenie dostępności terenów nad Kanałem Bydgoskim dla rowerzystów.

Zabytkowy charakter parków, względy związane z ochroną przyrody oraz inne uwarunkowania komunikacyjno – przestrzenne wskazują na brak możliwości wyznaczenia na terenie parków spójnych i ciągłych ścieżek wyodrębnionych wyłącznie dla rowerzystów o nawierzchniach innych niż mineralne.

W chwili obecnej ruch rowerowy odbywa się płynnie w ramach ciągów pieszo – rowerowych wymuszając wzajemną ostrożność i uprzejmość pieszych jak i rowerzystów. Sposób funkcjonowania pod względem organizacji ruchu ocenia się jako dobry.

Poprawy wymaga natomiast stan techniczny ścieżek oraz infrastruktura towarzysząca z miejscami przystankowymi wyposażonymi w stojaki rowerowe, zadaszone miejsca oraz stacje naprawcze dedykowane rowerzystom. Za główny cel koncepcji który został przedstawiony w rozwiązaniach przyjęto wprowadzenie ciągłej pętli rowerowej wokół całego kanału – od terenów znajdujących się w okolicach ujścia Starego Kanału Bydgoskiego przy Rondzie Grunwaldzkim do terenów przy Śluzie 7 i Śluzie 8. Szlak ten z założenia będzie szlakiem o uspokojonym ruchu i będzie przebiegał w większości przez ciągi pieszo – rowerowe a także np. wzdłuż ulicy Spacerowej – ciągi jezdne. Kluczowe dla zapewnienia możliwości realizacji takiego ciągłego połączenia rowerowego wzdłuż Kanału jest miejsce znajdujące się przy rozwidleniu Kanałów w okolicach Śluzy Czyżkówko – ze względu na znajdujący się tam teren zamknięty i brak przeprawy przez Kanał następuje przerwanie ciągłości w komunikacji na północnym brzegu Kanału. W ramach koncepcji proponuje się kładkę pieszo – rowerową w tym miejscu rozwiązującą problem ciągłości w komunikacji i jednocześnie znacznie podnoszącą atrakcyjność terenów na północnym brzegu Nowego Kanału (na wysokości kompleksów sportowych i galerii handlowej).

W ramach planowanych inwestycji niezależnych od koncepcji przewidywane jest wprowadzenie ścieżek rowerowych wzdłuż ulicy Nakielskiej na jej rozbudowywanym odcinku. Przewiduje się że w ramach tych ścieżek powinny wystąpić ścieżki typowo rowerowe o nawierzchniach utwardzonych np. z kostki lub bitumicznych umożliwiające szybki ruch rowerowy niezależny od pieszych / samochodów. Kolejne tego typu ścieżki w obszarze miasta znajdują się w okolicach Ronda Grunwaldzkiego. Ze względu na brak uwarunkowań umożliwiających kontynuowanie ruchu o takim szybkim i niezależnym charakterze koncepcja zakłada że powiązanie szybkiej komunikacji rowerowej prowadzonej w ramach przebudowy ul. Nakielskiej z Rondem Grunwaldzkim powinno nastąpić poprzez kontynuowanie jej wzdłuż ulicy Nakielskiej na zasadzie wyodrębnionych pasów rowerowych lub w ramach ciągów jezdnych.

W ramach koncepcji wyznaczono główne ciągi rowerowe (w tym łączone z pieszymi lub jeźdźnymi) na terenie opracowania, które powinny być kształtowane w odpowiedni sposób. W przypadku ciągów łączonych z pieszymi przewiduje się ograniczenie lub zupełną rezygnację z wprowadzania wzdłuż nich małej architektury o charakterze spacerowym jak ławki, kosze na śmieci itp. W przypadku ciągów łączonych z jeźdźnymi zaleca się unikanie stosowania spowalniaczy ruchu i innych rozwiązań utrudniających ruch rowerowy oraz wprowadzenie oznaczeń poziomych wzmacniających i porządkujących rolę rowerzysty w ruchu (np. ul. Spacerowa).

Na terenie całego parku przewiduje się wprowadzenie oznakowania pionowego określającego główne szlaki rowerowe. W ramach koncepcji zaproponowano wprowadzenie miejsc przystankowych na trasach wyposażonych w infrastrukturę rowerową jak stojaki na rowery, punkty informacyjne małą architekturą rekreacyjną, miejsca zadaszone – przewiduje się że zestaw obiektów wyposażenia dla danego punktu będzie różny w zależności od konkretnej lokalizacji.

4. ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE / WYTYCZNE DO PROJEKTÓW SZCZEGÓŁOWYCH W ZAKRESIE ZIELENI

- ✓ Wprowadzenie czytelnego podziału terenów pokrytych przez zieleni otaczających Kanał Bydgoski, pod kątem klasyfikacji terenów zieleni (park, promenada, skwer, zieleniec), z uwzględnieniem wartości historycznej terenu i aktualnych form zagospodarowania;
- ✓ Wprowadzenie stref tematycznych zieleni, w obrębie wyróżnionych kompleksów zieleni, w oparciu o istniejący potencjał przyrodniczy i kulturowy danego terenu (np. strefy biocenotyczne, strefy ozdobne, strefy zieleni izolacyjnej);
- ✓ Zastosowanie gatunków drzew zgodnych z historycznym składem gatunkowym, z wyłączeniem gatunków inwazyjnych (*Acer negundo*, *Robinia pseudoacacia*), w celu zachowania i utrwalenia cech pierwotnej kompozycji zieleni wzdłuż Starego i Nowego Kanału Bydgoskiego (działania rewaloryzacyjne – odtwarzanie liniowych układów, grup drzewostanów);
- ✓ Zastosowanie gatunków rodzimych, jako dominujących, szczególnie w drzewostanach o charakterze parkowym; zastosowanie gatunków rodzimych roślinności zielnej z uwzględnieniem charakterystycznych warunków siedliskowych;
- ✓ Zastosowanie gatunków obcych drzew i różnych odmian, jedynie w formie pojedynczych akcentów lub niewielkich grup, w zależności od cech plastycznych danego gatunku (zgodnie z historyczną sztuką kształtowania kompozycji zieleni); wyjątek stanowią popularne drzewa alejowe tj. *Aesculus hippocastanum* i *Tilia euchlora*;
- ✓ Zastosowanie tylko historycznych odmian drzew (stosowanych w historycznych założeniach zieleni);
- ✓ Zastosowanie gatunków krzewów o docelowo dużych parametrach (nawiązanie do skali obiektu);
- ✓ Zastosowanie gatunków ozdobnych krzewów tylko w zieleni o charakterze parkowym (Park nad Kanałem i Park nad Starym Kanałem Bydgoskim);
- ✓ Zastosowanie gatunków roślin o znaczeniu biocenotycznym, szczególnie pożytecznych dla owadów zapylających, z uwzględnieniem dostępności w całym sezonie wegetacyjnym;
- ✓ Zastosowanie drzew owocowych w formie pojedynczych akcentów;
- ✓ Zastosowanie układów liniowych drzew jednorodnych pod względem gatunkowym (w oparciu o jeden gatunek) – w nawiązaniu do cech charakterystycznych zieleni historycznej Kanału Bydgoskiego;
- ✓ Zastosowanie osobliwych form roślinnych (drzew), jako elementów wyróżniających wybrane strefy kompozycji przestrzennej (np. *Quercus robur* 'Concordia');
- ✓ Zastosowanie formy drzewa o wyróżniającym się pokroju i wysokości (np. *Populus nigra* 'Italica'), jako dominanty (wyróżnika) kompozycji przestrzennej stref wejściowych na tereny spacerowe w otoczeniu kanału od strony północnej (wejścia na polany);
- ✓ Zastosowanie swobodnej kompozycji roślin, szczególnie krzewów, na całym terenie w otoczeniu kanału z wyłączeniem liniowych układów podkreślających osiowy charakter założenia lub jego granicy;
- ✓ Wprowadzenie krzewów ozdobnych tylko w strefach lokalizacji urządzeń do rekreacji czynnej (założenie o charakterze liniowym) oraz w wybranych strefach założeń parkowych (np. strefach wejściowych);
- ✓ Wprowadzanie łąk kwietnych tylko w oparciu o rodzimy skład gatunkowy dostosowany do istniejących warunków siedliskowych;
- ✓ Wprowadzenie dwóch typów (maksymalnie trzech typów), powierzchni „zadarnionych”, jako elementu powtarzalnego na całej długości terenu wzdłuż Kanału Bydgoskiego (trawniki, łąki kwietne, runo leśne);
- ✓ Wprowadzenie ekranów zieleni izolacyjnej w formie roślin pnących w strefie wejściowej od ul. Wrocławskiej (na ogrodzeniu stalowym od strony południowej, na murze od strony północnej);
- ✓ Wprowadzenie ekranów zieleni na skraju terenów zieleni od strony ulicy Nakielskiej (ograniczenie natężenia hałasu); forma zieleni wymaga indywidualnego podejścia w zależności od charakteru i kompozycji miejsca;
- ✓ Wprowadzenie ekranów zieleni wysokiej (formy piramidalne topoli) wzdłuż torów kolejowych w części północnej w otoczeniu otwartych przestrzeni (strefa boisk, wybiegu dla psów);

- ✓ Wprowadzenie stref tzw. biocenotycznych na bazie istniejących cennych pod względem przyrodniczym układów zieleni;
- ✓ Utworzenie ogrodów deszczowych w miejscu dawnego rowu zasilającego stawy rybne;
- ✓ Zachowanie otwartych przestrzeni w formie polan / łąk / trawników, z uwzględnieniem ochrony otwartych przestrzeni w obrębie Parków (nad Starym Kanałem Bydgoskim i nad Nowym Kanałem Bydgoskim) oraz zachowaniem rozległej przestrzeni w części północnej (nad Bulwarem Sebastiana Malinowskiego);
- ✓ Zachowanie otwarć widokowych na Kanał Bydgoski z uwzględnieniem powtarzalnych szerokości otwarć, ze szczególnym uwzględnieniem przedłużenia osi widokowych bocznych ulic (ulice o przebiegu prostopadłym do kanału);
- ✓ Utrzymanie jako dominującej naturalnej formy roślinności pokrycia skarp ziemnych wzdłuż Kanału Bydgoskiego.

5. ZALECENIA DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA I UTRZYMANIA TERENÓW ZIELENI WZDŁUŻ KANAŁU BYDGOSKIEGO:

- ✓ Wprowadzenie obowiązku wykonania badań warunków glebowych (struktura fizyczna, skład chemiczny i wilgotność), na etapie projektowania i powtórnie na etapie realizacji (budowy) → **cele:** potwierdzenie warunków siedliskowych pod kątem planowanego doboru roślin, lub / i wskazanie zakresu prac przygotowawczych mających na celu poprawę parametrów warunków abiotycznych;
- ✓ Wprowadzenie standardów dotyczących metod sadzenia drzew w otoczeniu Kanału Bydgoskiego z uwzględnieniem specyfiki terenu (układów pasmowych zieleni oraz założeń parkowych) → **cele:** zwiększenie efektywności w zakresie rozwoju nowo posadzonych roślin i ograniczenie kosztów utrzymania;
- ✓ Wprowadzenie strefowania w zakresie utrzymania (pielęgnacji), powierzchni zadarnionych z uwzględnieniem podziału terenu na dwie kategorie: **a)** tereny o ograniczonej liczbie zabiegów (koszenia) - 1÷2 razy w sezonie wegetacyjnym (np. łąki kwietne), **b)** trawniki o intensywnej liczbie zabiegów pielęgnacyjnych (koszenia) – minimum 12 razy w sezonie wegetacyjnym (2 razy w miesiącu, np. trawniki rekreacyjne, polany rekreacyjne, pobocza wszystkich ścieżek spacerowych niezależnie od typu nawierzchni, otoczenie grup krzewów – szczególnie ozdobnych) → **cele:** utrzymanie charakteru kompozycji zieleni (naturalny, rekreacyjny); obniżenie kosztów utrzymania; utrzymanie nawierzchni mineralnych;
- ✓ Wprowadzenie strefowania w zakresie pielęgnacji drzew z uwzględnieniem zachowania okazów zamierających i martwych w obszarach o ograniczonym użytkowaniu → **cele:** utrzymanie wysokiej wartości przyrodniczej terenu; zapewnienie bezpieczeństwa w strefach intensywnie użytkowanych;
- ✓ Wprowadzenie stref tzw. biocenotycznych na bazie istniejącej zieleni ze wskazaniem odrębnych zasad kształtowania i pielęgnacji → **cele:** zwiększenie różnorodności biologicznej terenu w oparciu o istniejący potencjał;
- ✓ Wprowadzanie nowych roślin (w pierwszej kolejności) w strefach dostępnych dla jednostek utrzymujących zieleni → **cele:** zwiększenie efektywności w zakresie rozwoju nowo posadzonych roślin i ograniczenie kosztów utrzymania;
- ✓ Kształtowanie doboru roślin okrywowych pod koronami drzew z uwzględnieniem analizy cech i właściwości gatunku → **cele:** zwiększenie efektywności w zakresie rozwoju nowo posadzonych roślin i ograniczenie kosztów utrzymania;
- ✓ Kształtowanie liniowych układów drzew w oparciu o jednorodny pod względem gatunkowym skład gatunkowy; w przypadku różnicowania składu gatunkowego stosowanie układów swobodnych np. w formie grup → **cele:** uzyskanie wrażenia ładu przestrzennego;
- ✓ Kształtowanie doboru gatunków drzew w oparciu o analizę wytrzymałości na wiosenne przymrozki → **cele:** zwiększenie efektywności w zakresie rozwoju roślin.

- ✓ Pozostawianie ściętych /lub/ przewróconych drzew tylko w wybranych obszarach o ograniczonym użytkowaniu i charakterze leśnym kompozycji → **cele:** utrzymanie wysokiej wartości przyrodniczej terenu; zachowanie czytelnej kompozycji w strefach wyłączonych ze składowania;
- ✓ Stosowanie zróżnicowanych pod względem wielkości (tym samym zróżnicowanych pod względem wieku), sadzonek drzew w projektowanych grupach drzewostanów → **cele:** szybkie uzyskanie efektu zróżnicowanych pod względem struktury warstwowej układów roślinnych; zwiększenie efektywności w zakresie adaptacji nowo posadzonych roślin;
- ✓ Uzyskanie sadzonek rodzimych gatunków drzew z nasion pobranych z najstarszych i najzdrowszych okazów drzew występujących w otoczeniu Kanału Bydgoskiego; wprowadzanie systematyczne sadzonek leśnych – 3-letnich do drzewostanów o charakterze leśnym i parkowym, poza materiałem roślinnym o standardowo stosowanych parametrach → **cele:** ochrona dziedzictwa przyrodniczego; ochrona puli genowej; selekcja materiału roślinnego; regionalizacja w zakresie produkcji szkółkarskiej (proponująca autorska);
- ✓ Prowadzenie zabiegów pielęgnacyjnych krzewów z uwzględnieniem zachowania ich naturalnego pokroju → **cele:** zachowanie charakterystycznych dla gatunku właściwości plastycznych;
- ✓ Likwidacja geometrycznych układów krzewów w obszarze Parku nad Kanałem (przesadzenie krzewów), → **cele:** poprawa wartości estetycznej kompozycji poprzez wprowadzenie swobodnej kompozycji krzewów;
- ✓ Tworzenie łączników przestrzennych w formie pasm zieleni wysokiej, pomiędzy terenami zieleni nad Kanałem Bydgoskim a kompleksami zieleni wysokiej występującymi poza obszarem objętym koncepcją → **cele:** tworzenie korytarzy ekologicznych; wzmacnianie systemu przyrodniczego miasta.

6. WYKAZ ZALECANYCH GATUNKÓW ROŚLIN DRZEWIASTYCH

Uwaga: dobór prezentowanych gatunków roślin opracowano w oparciu o analizę uwarunkowań całego terenu otaczającego Stary i Nowy Kanał Bydgoski oraz analizę materiałów archiwalnych; szczegółowe określenie doboru dla poszczególnych jednostek zieleni wymaga indywidualnego opracowania i dostosowania doboru do charakteru obszaru (historycznego / współczesnego), panujących warunków siedliskowych oraz projektowanych funkcji obiektu. W przypadku założeń o wartościach historycznych obowiązują zasady wynikające z Ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami.

Drzewa – gatunki rodzime, okrytozalążkowe

- 1) *Acer campestre* (klon polny)
- 2) *Acer platanoides* (klon pospolity)
- 3) *Acer platanoides* 'Palmatifidum' (klon pospolity, odmiana o powcinanych blaszkach liściowych)
- 4) *Acer platanoides* 'Schwedleri' (klon pospolity, odmiana o czerwonych liściach w okresie wiosny)
- 5) *Acer pseudoplatanus* (klon jawor)
- 6) *Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii' (klon jawor, odmiana o biało pstrych liściach)
- 7) *Betula pendula* (brzoza brodawkowata)
- 8) *Betula humilis* (brzoza niska)
- 9) *Carpinus betulus* (grab pospolity)
- 10) *Fagus sylvatica* (buk pospolity)
- 11) *Fagus sylvatica* 'Pendula' (buk pospolity, odmiana o płaczącym pokroju)
- 12) *Fraxinus excelsior* (jesion wyniosły)
- 13) *Fraxinus excelsior* 'Jaspidea' (jesion wyniosły, odmiana o żółtych młodych pędach)
- 14) *Prunus avium* (czereśnia ptasia)
- 15) *Pyrus communis* (grusza pospolita)
- 16) *Quercus robur* (dąb szypułkowy)
- 17) *Quercus robur* 'Concordia' (dąb szypułkowy, odmiana o żółtych liściach szczególnie wiosną)
- 18) *Salix alba* (wierzba biała)
- 19) *Sorbus torminalis* (jarząb brekinia)

- 20) *Tilia cordata* (lipa drobnolistna)
- 21) *Tilia x europaea* (lipa holenderska, mieszańiec rodzimych gatunków lip)
- 22) *Tilia platyphyllos* (lipa szerokolistna)
- 23) *Ulmus laevis* (wiaz szypułkowy)

Inne gatunki zgodnie z historycznym składem gatunkowym

Drzewa – gatunki obce (nieinwazyjne), okrytozalążkowe (strefy roślin ozdobnych)

- 1) *Aesculus hippocastanum* (kasztanowiec pospolity)
- 2) *Aesculus hippocastanum* 'Baumannii' (kasztanowiec pospolity, odmiana o pełnych, płonnych kwiatach)
- 3) *Gleditsia triacanthos* (glediczja trócierniowa)
- 4) *Juglans nigra* (orzech czarny)
- 5) *Magnolia x soulangiana* 'Aleksandrina' (magnolia pośrednia, odmiana o dużych ozdobnych kwiatach)
- 6) *Morus alba* (morwa biała)
- 7) *Populus nigra* 'Italica' (topola włoska)
- 8) *Quercus palustris* (dąb błotny)
- 9) *Salix x sepulcralis* 'Chrysocoma' (wierzba płacząca)
- 10) *Tilia euchlora* (lipa krymska)

Inne gatunki zgodnie z historycznym składem gatunkowym (z wyłączeniem gatunków inwazyjnych)

Drzewa – gatunki rodzime, nagoląźkowe

- 1) *Abies alba* (jodła pospolita)
- 2) *Pinus sylvestris* (sosna pospolita)

Drzewa – gatunki obce (nieinwazyjne), nagoląźkowe (strefy roślin ozdobnych)

- 1) *Abies cephalonica* (jodła grecka)
- 3) *Pinus strobus* (sosna wejmutka)
- 4) *Tsuga canadensis* (choina kanadyjska)

Krzewy, krzewinki – gatunki rodzime, okrytozalążkowe

- 1) *Calluna vulgaris* (wrzos pospolity)
- 2) *Clematis alpina* (powojnik alpejski)
- 3) *Corylus avellana* (leszczyna pospolita)
- 4) *Daphne mezereum* (wawrzynek wilczełyko)
- 5) *Euonymus europaeus* (trzmielina pospolita)
- 6) *Rhamnus cathartica* (szakłak pospolity)
- 7) *Ribes nigrum* (porzeczka czarna)
- 8) *Rosa canina* (dzika róża)
- 9) *Rosa rubiginosa* (róża rdzawa)
- 10) *Salix caprea* (wierzba iwa)
- 11) *Salix purpurea* (wierzba purpurowa)
- 12) *Sambucus nigra* (czarny bez)

Krzewy – gatunki obce (nieinwazyjne), okrytozalążkowe (strefy roślin ozdobnych)

- 1) *Acer tataricum* (klon tatarski)
- 2) *Exchorda racemosa* (obiela wielkokwiatowa)
- 3) *Hamamelis virginiana* (oczar wirginijski)
- 4) *Kolkwitzia amabilis* (kolkwiczja)
- 5) *Parrotia persica* (parrocja perska)
- 6) *Philadelphus coronarius* (jaśminowiec wonny)
- 7) *Rhododendron catawbiense* (rózanecznik katawbijski)

- 8) *Rosa* sp. (róża parkowa, odmiany dużych krzewów z pojedynczym okwiatem)
- 9) *Syringa amurensis* (lilak amurski)
- 10) *Syringa* x *chinensis* (lilak chiński)

Krzewy – gatunki rodzime, nagozalążkowe

- 1) *Juniperus communis* (jałowiec pospolity)
- 2) *Taxus baccata* (cis pospolity)
- 3) *Taxus baccata* 'Repandens' (cis pospolity, niski krzew okrywowy)

Rośliny pnące

- 1) *Hedera helix* (bluszcz pospolity) – gatunek rodzimy
- 2) *Hydrangea petiolaris* (hortensja pnąca) – gatunek obcy
- 3) *Lonicera periclymenum* (wiciokrzew pomorski) – gatunek rodzimy
- 4) *Vitis amurensis* (winorośl amurska) – gatunek obcy

7. Wykaz zalecanych gatunków roślin zielnych

7.1. Rośliny zielne (tereny zieleni o charakterze boru sosnowego)

- 1) *Thymus serpyllum* (macierzanka piaskowa)
- 2) *Helichrysum arenarium* (kocanka piaskowa)
- 3) *Dianthus deltoides* (goździk kropkowany)
- 4) *Dianthus arenarius* (goździk piaskowy)
- 5) *Armeria maritima* (zawciąg pospolity)
- 6) *Potentilla argentea* (pięciornik srebrny)
- 7) *Filipendula vulgaris* (wiązówka bulwkowa)
- 8) *Coronilla variegata* (cieciorka pstra)
- 9) *Astragalus arenarius* (traganek piaskowy)
- 10) *Carex pilulifera* (turzyca pigułkowata)
- 11) *Centaurea scabiosa* (chaber driakiewnik)
- 12) *Centaurea stoebe* (chaber nadreński)
- 13) *Sedum acre* (rozchodnik ostry)
- 14) *Sedum reflexum* (rozchodnik ościsty)
- 15) *Peucedanum oreoselinum* (gorysz pagórkowy)
- 16) *Euphorbia cyparissias* (wilczomlecz sosnka)

7.2. Rośliny zielne (tereny zieleni o charakterze boru mieszanego)

- 1) *Convallaria majalis* (konwalia majowa) (odmiana)
- 2) *Veronica officinalis* (przetacznik leśny)
- 3) *Avenella flexuosa* (śmiałek pogięty)
- 4) *Fragaria vesca* (poziomka pospolita) (odmiana)
- 5) *Hieracium umbellatum* (jastrzębiec baldaszkowy)
- 6) *Hypericum perforatum* (dziurawiec zwyczajny)
- 7) *Polygonatum odoratum* (kokoryczka wonna)
- 8) *Pteridium aquilinum* (orlica pospolita)
- 9) *Polypodium vulgare* (paprotka zwyczajna)
- 10) *Galium odoratum* (marzanka wonna)
- 11) *Anthericum ramosum* (pajęcznica gałęzista)
- 12) *Campanula persicifolia* (dzwonek brzoskwiolistny)

- 13) *Campanula trachelium* (dzwonek pokrzywolistny)
- 14) *Arctostaphylos uva-ursi* (mącznica lekarska)
- 15) *Brachypodium sylvaticum* (kłosownica leśna)
- 16) *Festuca rubra* (kostrzewa czerwona)
- 17) *Festuca ovina* (kostrzewa owcza)

7.3. Rośliny zielne (siedliska wilgotne)

- 1) *Pulmonaria officinalis* (miodunka plamista) (odmiana)
- 2) *Anemone nemorosa* (zawilec gajowy)
- 3) *Anemone ranunculoides* (zawilec żółty)
- 4) *Brachypodium sylvaticum* (kłosownica leśna)
- 5) *Carex digitata* (turzyca palczasta)
- 6) *Carex sylvatica* (turzyca leśna)
- 7) *Glechoma hederacea* (bluszcz kurdybanek) (odmiana)
- 8) *Hepatica nobilis* (przylaszczka pospolita) (odmiana)
- 9) *Lamium maculatum* (jasnota plamista) (odmiana)
- 10) *Lamium galeobdolon* (jasnota gajowiec)
- 11) *Luzula pilosa* (kosmatka orzęsiona)
- 12) *Melica nutans* (perłówka zwisła)
- 13) *Potentilla alba* (pięciornik biały)
- 14) *Poa nemoralis* (wiechlina gajowa)

Ponadto:

- 15) *Dryopteris filix-mas* (nerecznica samcza) (odmiana)
- 16) *Matteuccia struthiopteris* (pióropusznik strusi)
- 17) *Deschampsia cespitosa* (śmiełek darniowy)

7.4. Rośliny zielne (łąki)

- 1) *Arrhenatherum elatius* (rajgras wyniosły)
- 2) *Lolium perenne* (życica trwała)
- 3) *Trifolium repens* (koniczyna biała)
- 4) *Campanula patula* (dzwonek rozpierzchły)
- 5) *Rumex acetosa* (szczaw zwyczajny)
- 6) *Leucanthemum vulgare* (jastrun właściwy) (odmiana)
- 7) *Silene flos-cuculi* (fioletka poszarpana)
- 8) *Centaurea jacea* (chaber łąkowy)
- 9) *Galium verum* (przytulia właściwa)
- 10) *Betonica officinalis* (bukwica zwyczajna)
- 11) *Briza media* (drżączka średnia) (odmiana)
- 12) *Poa pratensis* (wiechlina łąkowa)
- 13) *Trifolium pratense* (koniczyna łąkowa)
- 14) *Viscaria vulgaris* (smółka pospolita)
- 15) *Geranium pratense* (bodziszek łąkowy) (odmiana)
- 16) *Sanguisorba officinalis* (krwiściąg lekarski) (odmiana)
- 17) *Geum rivale* (kuklik zwisty) (odmiana)
- 18) *Lythrum salicaria* (krwawnica pospolita) (odmiana)
- 19) *Hypericum perforatum* (dziurawiec zwyczajny)

7.5. Rośliny zielne (gleby piaszczyste „wydmy”)

- 1) *Carex arenaria* (turzyca piaskowa)
- 2) *Sedum acre* (rozchodnik ostry)
- 3) *Thymus serpyllum* (macierzanka piaskowa)
- 4) *Veronica spicata* (przetacznik kłosowy) (odmiana)
- 5) *Dianthus carthusianorum* (goździk kartuzek)
- 6) *Dianthus deltoides* (goździk kropkowany) (odmiana)
- 7) *Helichrysum arenarium* (kocanka piaskowa)
- 8) *Corynephorus canescens* (szczotlicha siwa)
- 9) *Potentilla argentea* (pięciornik srebrny)
- 10) *Sedum reflexum* (rozchodnik ościsty)
- 11) *Sedum sexangulare* (rozchodnik sześciorzędowy)

7.6. Rośliny dwuletnie

- 1) *Echium vulgare* (żmijowiec zwyczajny)
- 2) *Verbascum* sp. (dziewanna)
- 3) *Oenothera* sp. (wiesiołek) (odmiana)